

پایش محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۳۹۵
(ارزیابی ۲۶۸ شکل اقتصادی سراسر کشور
از مؤلفه‌های ملی محیط کسب و کار در ایران)

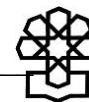
معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۵۳۷۶
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۲	مقدمه.....
۳	روش‌شناسی گزارش پایش محیط کسب‌وکار ایران.....
۶	تحلیل آماری ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار.....
۱۹	تحلیل وضعیت محیط کسب‌وکار ایران براساس نظریه عمومی کارآفرینی شین.....
۲۸	تحلیل وضعیت محیط کسب‌وکار ایران براساس نظریه سیستم‌های پویا.....
۳۴	پاسخ تشکل‌های اقتصادی به سؤال ویژه پاییز ۱۳۹۵.....
۳۵	پیوست‌ها.....
۴۵	منابع و مأخذ.....

پایش محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵
(ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی سراسر کشور
از مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران)

چکیده

برآیند (میانگین وزنی) ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی سراسر کشور از ۲۱ مؤلفه^۱ ملی محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵، نمره ۵/۸۳ از ۱۰ (نمره بدترین ارزیابی) بوده که اندکی مناسب‌تر از ارزیابی تابستان ۱۳۹۵ (با میانگین ۵/۹۳) است. همچنین این ارزیابی نشان می‌دهد از نظر تشکل‌های مشارکت‌کننده در این مطالعه، محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵ در مقایسه با فصل مشابه سال قبل (پاییز ۱۳۹۴ با میانگین ۶/۰۴ از ۱۰) اندکی مساعدتر است.

تشکل‌های شرکت‌کننده در این مطالعه، به ترتیب سه مؤلفه «مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها»، «ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی» و «وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی» را نامناسب‌تر از بقیه مؤلفه‌ها ارزیابی کرده‌اند و مؤلفه‌های «ضعف زیرساخت‌های تأمین برق»، «ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل» و «ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف‌کننده» را نسبت به سایر مؤلفه‌ها در پاییز ۱۳۹۵ مساعدتر دانسته‌اند.

تشکل‌های اقتصادی استان‌های زنجان، قزوین، خراسان جنوبی و خراسان شمالی ارزیابی بدتر و تشکل‌های اقتصادی استان‌های چهارمحال و بختیاری، گیلان، اردبیل و مازندران ارزیابی بهتری نسبت به تشکل‌های سایر استان‌ها از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در پاییز ۱۳۹۵ ارائه کرده‌اند.^۲

همچنین وضعیت محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵ براساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، ۵/۸۰ از ۱۰ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی) ارزیابی شده است. به طوری که میانگین ارزیابی محیط اقتصادی (شامل محیط مالی، محیط اقتصاد کلان، ساختار تولید و محیط جغرافیایی) ۵/۸۱ و میانگین ارزیابی محیط نهادی (شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و ساختار دولت، محیط فناوری و نوآوری و محیط آموزشی و علمی) ۵/۸۰ است.

گزارش‌های فصلی پایش محیط کسب‌وکار ایران از تابستان ۱۳۸۹ به‌طور مستمر با همکاری تشکل‌های اقتصادی سراسر کشور توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تهیه و منتشر می‌شود. این گزارش‌ها، ارزیابی تشکل‌های اقتصادی ایران از ۲۳ مؤلفه ملی محیط کسب‌وکار در ایران را با ابزار پرسشنامه استخراج و ارائه می‌کند.

۱. به دلیل قابلیت مقایسه با فصول قبل میانگین ۲۱ مؤلفه محاسبه شده است.

۲. استان‌ها در نمودار ۲ براساس ارزیابی دوره جاری، اما در جدول ۵ براساس ارزیابی کل دوره‌ها مرتب شده‌اند.

در پرسشنامه این مطالعه معمولاً یک سؤال گزینه‌دار درباره مسائل روز محیط کسب‌وکار از تشکلهای اقتصادی پرسیده می‌شود. در پرسشنامه پاییز ۱۳۹۵، اولویت کاری مسئولان کشور پرسش شده بود که در مجموع، بیش از ۳۸ درصد از پاسخ‌دهندگان مفاصد اقتصادی را به‌عنوان اولویت انتخاب کردند و ۳۳ درصد از پاسخ‌دهندگان تأمین مالی را برگزیدند. به‌ترتیب قاچاق (۱۰ درصد)، زیرساخت‌های حمل‌ونقل (۸/۷ درصد)، خشکسالی (۶/۴ درصد) و محیط زیست (۳/۵ درصد) بالاترین موارد بعدی منتخب هستند.

مقدمه

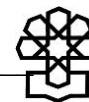
مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار، عواملی هستند که به‌طور مشترک بر اداره و عملکرد همه بنگاه‌ها در جامعه مورد مطالعه اثر می‌گذارند، اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند. محیط کسب‌وکار عمدتاً در حوزه بنگاه‌های کوچک و متوسط بررسی و مطالعه می‌شود، زیرا بنگاه‌های بزرگ تا حدودی می‌توانند با صرف هزینه‌هایی مانند تبلیغات برای تغییر فرهنگ مصرفی و لابی کردن در محافل سیاست‌گذاری، عوامل خارجی مؤثر بر اداره و عملکرد بنگاه‌هایشان را مهار کنند، اما بنگاه‌های کوچک و متوسط چنین قابلیت‌هایی ندارند و به همین دلیل بهبود محیط کسب‌وکار برای بنگاه‌های کوچک و متوسط اهمیت زیادی دارد. گزارش حاضر، بیست‌ودومین گزارش مستمر فصلی است که با ابزار پرسشنامه و براساس «ادراک‌سنجی» تشکلهای اقتصادی در سراسر کشور از وضعیت ۲۳ مؤلفه محیط کسب‌وکار ایران در دوره سه‌ماهه پاییز ۱۳۹۵ تهیه شده است.

مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در این گزارش طی زمستان ۱۳۸۸ تا بهار ۱۳۸۹ به روش دلفی با مشارکت ۸۰ تشکل اقتصادی سراسری به‌دست آمده است و بعد از آن طی دو مرحله، یک مؤلفه از آن کم و دو مؤلفه به آن اضافه شده است. مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در این گزارش‌ها به اقتضا و متناسب با شرایط اقتصاد ایران شناسایی و تعریف شده‌اند و با شاخص‌های مشهور بین‌المللی نظیر شاخص «انجام کسب‌وکار» بانک جهانی^۱ یا گزارش جهانی رقابت‌پذیری^۲ تفاوت دارند.

در بخش اول این گزارش، ارزیابی تشکلهای اقتصادی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۹۵ ارائه می‌شود. در این بخش، اختصاص نمره ۱۰ به هر مؤلفه به‌منزله بدترین ارزیابی از وضعیت آن مؤلفه در محیط کسب‌وکار است و نمره ۱، به این معناست که آن مؤلفه در دوره مورد بررسی، بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های تحت پوشش تشکل ارزیابی‌کننده، تأثیر نداشته است.

در بخش دوم این گزارش، ارزیابی تشکلهای اقتصادی از وضعیت محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵ براساس نظریه عمومی کارآفرینی شین تحلیل می‌شود. براساس این نظریه می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین، محیط اقتصادی و محیط نهادی را تفکیک کرد. عوامل محیطی اقتصادی شامل

1. Ease of Doing Business Index
2. Global Competitiveness Report

محیط مالی، محیط اقتصاد کلان و ساختار تولید و محیط جغرافیایی (زیرساختار و خوشه‌ها) و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی و محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود.

در بخش سوم این گزارش، ارزیابی تشکلهای اقتصادی از وضعیت محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵ براساس نظریه سیستم‌های پویا تحلیل می‌شود. براساس این نظریه، مؤلفه‌ها معمولاً با هم روابط غیرخطی، الکلنگی یا تأخیری دارند که باید مورد توجه قرار گیرند.

در بخش چهارم این گزارش پاسخ تشکلهای مشارکت‌کننده به سؤال خاص مربوط به دوره زمانی تهیه این تحقیق در پاییز ۱۳۹۵ ارائه شده است.

روش‌شناسی گزارش پایش محیط کسب‌وکار ایران

گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در ابتدای تشکیل در زمستان ۱۳۸۸، براساس تعریف «محیط کسب‌وکار»، از حدود ۸۰ تشکل اقتصادی سراسر کشور شامل اتاق‌های بازرگانی صنایع و معادن، انجمن‌های مدیران صنایع، شوراهای اصناف، خانه‌های صنعت و معدن و کانون‌های عالی کارفرمایی، درخواست کرد تا «مجموعه عواملی که بر عملکرد و اداره بنگاه‌های زیرمجموعه خود مؤثر؛ اما خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند»^۱ را معرفی کنند. طی سه مرحله نظرخواهی مکرر از جامعه آماری یاد شده، در طول بهمن‌ماه ۱۳۸۸ تا خردادماه ۱۳۸۹، مجموعاً ۲۲ عامل^۲ یا مؤلفه محیط کسب‌وکار ایران شناسایی و بر آنها اجماع حاصل شد.

در تدوین این مؤلفه‌ها تلاش شد هر مؤلفه با تعابیری معرفی شود تا حداکثر مفاهمه و برداشت از مفهوم هر مؤلفه میان تدوین‌کننده، خوانندگان گزارش و نیز ارزیابی‌کنندگان هر مؤلفه ایجاد شود. به همین دلیل برخی مؤلفه‌ها با عباراتی نسبتاً مفصل توصیف شده‌اند. درحالی که مؤلفه‌های مشابه در گزارش‌های بین‌المللی با عبارات کوتاه‌تری معرفی می‌شوند، در این گزارش‌ها هر مؤلفه از چندین نماگر تشکیل شده که مفاهمه و دقت آن گزارش‌ها را بیشتر کرده است.

در این گزارش به‌منظور محاسبه شاخص ارزیابی هر مؤلفه ابتدا میانگین ارزیابی تشکلهای هر استان در هر بخش P_{ij} محاسبه شد. در فرمول زیر P_{ijk} ارزیابی تشکلهای اقتصادی مشارکت‌کننده (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده تشکل موردنظر است. شایان ذکر است در مواردی که میانگین ارزیابی هر استان در هر بخش موجود نبود از برآورد آن براساس دوره‌های گذشته استفاده شد.

$$P_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n P_{ijk}}{n_{ij}}$$

۱. جمله داخل گیومه، تعریف محیط کسب‌وکار (Business Environment) محسوب می‌شود.
۲. با افزایش دامنه این مطالعه در طول این ۶ سال، این تعداد به‌تدریج به ۲۱ و سپس به ۲۳ مؤلفه تغییر کرد.

وزن‌های استانی W_i برای محاسبه شاخص هر مؤلفه براساس سهم استان از تولید ناخالص داخلی بدون نفت کل کشور و وزن‌های بخشی S_j براساس سهم بخش از تولید ناخالص داخلی بدون نفت کل کشور محاسبه شده است. شایان ذکر است که وزن تشکلهای اقتصادی که در بیش از یک استان شعبه داشته و ماهیت سراسری دارند^۱ با وزن ۵۰ درصد از نظر تعلق استانی لحاظ شده‌اند.

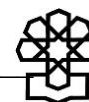
جدول ۱. وزن‌های بخشی S_j (درصد)

بخش مربوطه	وزن براساس سهم هر بخش از تولید ناخالص داخلی بدون نفت سال ۱۳۹۰
کشاورزی	۱۰/۶۸
صنعت و معدن	۳۱/۳۹
خدمات	۵۷/۹۳
جمع	۱۰۰

جدول ۲. سهم هر استان از تولید ناخالص داخلی بدون نفت (وزن‌های استانی W_i) (درصد)

استان	وزن	استان	وزن	استان	وزن
آذربایجان شرقی	۱/۹۱	خراسان شمالی	۰/۳۵	کهگیلویه و بویراحمد	۰/۲۶
آذربایجان غربی	۱/۲۵	خوزستان	۲/۹۲	گلستان	۰/۷۰
اردبیل	۰/۵۸	زنجان	۰/۵۲	گیلان	۱/۲۷
اصفهان	۳/۵۷	سمنان	۰/۵۵	لرستان	۰/۷۰
البرز	۱/۵۷	سیستان و بلوچستان	۰/۷۵	مازندران	۲/۰۲
ایلام	۰/۲۷	فارس	۲/۴۹	مرکزی	۱/۰۲
بوشهر	۱/۶۹	قزوین	۰/۸۵	هرمزگان	۰/۹۷
تهران	۱۳/۹۷	قم	۰/۵۹	همدان	۰/۸۹
چهارمحال و بختیاری	۰/۴۰	کردستان	۰/۶۱	یزد	۱/۰۸
خراسان جنوبی	۰/۲۹	کرمان	۱/۶۲	تشکلهای کشوری ^۲	۵۰
خراسان رضوی	۳/۳۰	کرمانشاه	۱/۰۲		

۱. براساس ماده (۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، آن دسته از تشکلهای اقتصادی که در چندین استان کشور شعبه و عضو داشته باشند «تشکل اقتصادی سراسری» نامیده می‌شوند.
 ۲. وزن تشکلهای کشوری براساس نظر هیئت علمی این مطالعه برابر با مجموع وزن همه استان‌ها در نظر گرفته شده است. زیرا وجود یک تشکل کشوری، مانند فعالیت یک تشکل در همه استان‌ها می‌باشد. از آنجا که مجموع وزن همه استان‌ها و تشکلهای کشوری باید برابر ۱۰۰ درصد باشد، وزن تشکلهای کشوری ۵۰ درصد به دست می‌آید.

شاخص ارزیابی هر مؤلفه در هر استان با استفاده از وزن‌های بخشی S_j و فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$I_i = \sum_{j=1}^3 S_j P_{ij}$$

شاخص ارزیابی هر مؤلفه در هر بخش نیز با استفاده از وزن‌های استانی W_i و فرمول زیر محاسبه

می‌شود:

$$I_j = \sum_{i=1}^m W_i P_{ij}$$

شاخص ارزیابی هر مؤلفه در کل نیز با استفاده از وزن‌های استانی W_i و وزن‌های بخشی S_j و فرمول

زیر محاسبه می‌شود:

$$I = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^3 W_i S_j P_{ij}$$

با توجه به فرمول‌های بالا باید روابط زیر بین شاخص‌های ارزیابی هر مؤلفه برقرار باشد که در

محاسبات این روابط کنترل می‌شوند:

$$I = \sum_{j=1}^3 S_j I_j$$

$$I = \sum_{i=1}^n W_i I_i$$

در انتها نیز میانگین شاخص‌های ارزیابی مؤلفه‌ها به‌عنوان میانگین وزنی ارزیابی تشکل‌های اقتصادی

مشارکت‌کننده در این مطالعه از مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار محاسبه می‌شود.

از آنجا که نسبت تعداد پرسشنامه‌های معتبر دریافتی به تعداد پرسشنامه‌های ارسالی در این گزارش

کمتر از استاندارد (۸۰ درصد از کل) است، به همین دلیل نتایج این پرسشنامه به کل تشکل‌های

اقتصادی کشور تعمیم داده نشده و ادعا نمی‌شود نتایج این گزارش نظر «تشکل‌های اقتصادی ایران»

است، بلکه صرفاً ادعا می‌شود که این گزارش، «ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی سراسر کشور از ۲۳ مؤلفه

ملی محیط کسب‌وکار ایران» است.

شاخص ارزیابی تشکل‌های اقتصادی از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در این گزارش می‌تواند به‌عنوان یک

متغیر جانشین^۱ برای نشان دادن شرایط محیط کسب‌وکار ایران به کار رود. محاسبه شاخص بر مبنای نظر تشکل‌های اقتصادی ایران به جای بنگاه‌ها این مزیت را دارد که تأثیر محیط درونی بنگاه‌ها بر روی ارزیابی مؤلفه‌های مورد بررسی را حداقل می‌کند و در واقع تشکل‌ها به‌عنوان واحدهایی که تحت تأثیر محیط درونی یک بنگاه خاص نبوده و از محیطی که بنگاه‌ها با آنها در تعامل هستند اطلاع دارند، برای محاسبه متغیر جانشین شاخص محیط کسب‌وکار ایران و نیز سیاست‌گذاری‌های مربوط به بهبود محیط کسب‌وکار در کشور مناسب به نظر می‌رسد. لازم به یادآوری است که با توجه به مسئولیت اتاق‌ها^۲ در اجرای ماده (۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار (مصوب بهمن‌ماه ۱۳۹۰) مبنی بر تعریف، محاسبه و اعلام فصلی شاخص‌های محیط کسب‌وکار، انتظار می‌رود از فصول آینده گزارش‌های فصلی پایش محیط کسب‌وکار در شکل بدیع‌تر توسط اتاق‌ها تهیه و منتشر شود.

تحلیل آماری ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار

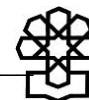
الف) شاخص کلی ارزیابی (میانگین وزنی نتایج ارزیابی)

ارزیابی تشکل‌های مشارکت‌کننده در این مطالعه از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در ایران همچنان مؤید برداشت نامطلوب (میانگین کل ارزیابی، ۵/۸۳ از ۱۰) آنها از وضعیت محیط کسب‌وکار در کشور است. برآیند (میانگین وزنی) ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعه از ۲۱ مؤلفه محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵، کمیت ۵/۸۳ از ۱۰ (عدد بزرگ‌تر، ارزیابی بدتر) بوده است که نسبت به فصل قبل (۵/۹۳ در تابستان ۱۳۹۵) اندکی مساعدتر ارزیابی شده است (نمودار ۱). جدول ۳، نامساعدترین و به نسبت مساعدترین مؤلفه‌های ارزیابی شده توسط تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده در این مطالعات را طی پنج فصل منتهی به پاییز ۱۳۹۵ نشان می‌دهد. در پاییز ۱۳۹۵ نیز مانند فصل‌های قبل «دریافت تسهیلات از بانک‌ها» همچنان به‌عنوان نامساعدترین مؤلفه محیط کسب‌وکار ایران ارزیابی شده است. پس از آن «ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی» نیز همانند شش فصل گذشته به‌عنوان دومین مانع اداره بنگاه‌ها ارزیابی شده است. «وجود مفاصد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی» به‌عنوان سومین مؤلفه نامساعد محیط کسب‌وکار و «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی» به‌عنوان چهارمین مؤلفه نامساعد محیط کسب‌وکار از نظر تشکل‌های اقتصادی مطرح شده‌اند.

مؤلفه‌هایی که در پایش پاییز ۱۳۹۵، به نسبت مساعدتر از سایر مؤلفه‌ها ارزیابی شده‌اند نیز به‌ترتیب عبارتند از: «ضعف زیرساخت‌های تأمین برق»، «ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل»، «ضعف نظام توزیع و

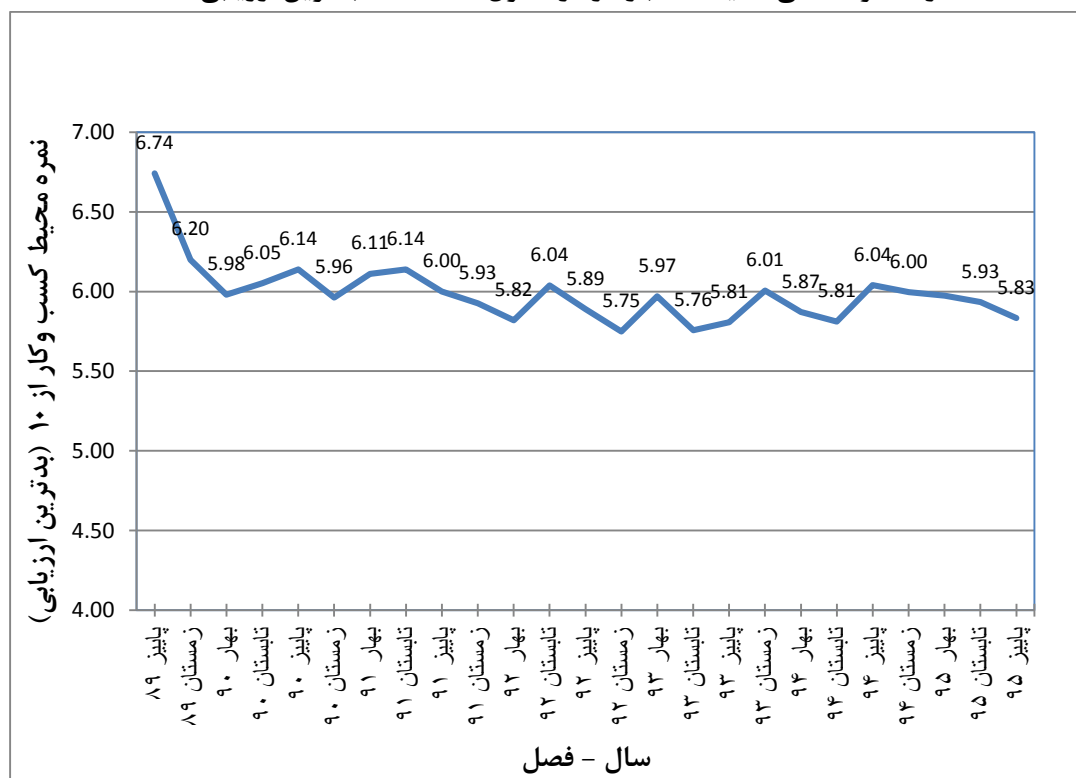
1. Proxy

۲. اتاق بازرگانی، صنعت، معدن و تجارت، اتاق تعاون و اتاق اصناف.

مشکلات رساندن محصول به دست مصرف کننده» و «کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده». شایان ذکر است که «کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده» و «فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز» به تازگی از دوره پاییز ۱۳۹۴ به مؤلفه‌های مورد بررسی اضافه شده‌اند که در مجموع با این دو مؤلفه، تعداد مؤلفه‌های مورد بررسی به ۲۳ مؤلفه می‌رسد. اما در نمودار زیر به منظور عدم اریب در روند مقایسه میانگین وزنی ارزیابی تشکل‌های اقتصادی مشارکت کننده این دو مؤلفه لحاظ نشده‌اند.

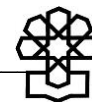
نمودار ۱. مقایسه میانگین وزنی ارزیابی تشکل‌های اقتصادی مشارکت کننده
از ۲۱ مؤلفه ملی محیط کسب و کار در فصول گذشته (۱۰ بدترین ارزیابی)

جدول ۳. مقایسه نامساعدترین و به نسبت مساعدترین مؤلفه‌های ارزیابی شده توسط تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده در پنج فصل منتهی به پاییز ۱۳۹۵

عنوان	پاییز ۱۳۹۴	ارزیابی	زمستان ۱۳۹۴	ارزیابی	بهار ۱۳۹۵	ارزیابی	تابستان ۱۳۹۵	ارزیابی	پاییز ۱۳۹۵	ارزیابی
نامساعدترین مؤلفه‌های ارزیابی شده، طی ۵ فصل منتهی به پاییز ۱۳۹۵ (۱۰ بدترین ارزیابی)	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	۷/۷۶	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	۷/۷۵	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	۷/۹۰	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	۷/۵۸	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	۷/۶۶
	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی	۷/۳۹	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی	۷/۲۳	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی	۷/۲۷	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی	۷/۳۱	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی	۷/۲۵
	بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران	۷/۲۳	بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران	۶/۹۲	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی	۷/۲۰	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی	۷/۱۵	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی	۷/۰۰
	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی	۷/۰۴	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی	۶/۸۶	بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران	۶/۸۹	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی	۶/۸۹	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی	۶/۶۹
به نسبت مساعدترین مؤلفه‌های ارزیابی شده، به ترتیب ارزیابی مساعد (عدد کوچک‌تر، وضعیت بهتر)	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق	۴/۱۸	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق	۴/۰۸	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق	۴/۰۰	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق	۳/۸۰	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق	۳/۶۶
	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به‌دست مصرف‌کننده	۴/۸۰	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به‌دست مصرف‌کننده	۴/۹۶	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل	۴/۶۹	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به‌دست مصرف‌کننده	۴/۸۸	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل	۴/۷۵
	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل	۴/۹۴	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل	۴/۹۸	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به‌دست مصرف‌کننده	۴/۸۷	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل	۴/۹۲	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به‌دست مصرف‌کننده	۴/۸۱
	کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده*	۵/۱۰	کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده*	۵/۰۸	کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده*	۵/۰۱	تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه	۵/۱۶	کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده*	۴/۸۴

* این مؤلفه برای اولین بار در فصل پاییز ۱۳۹۴ اضافه گردید.

جدول ۴، ارزیابی تشکل‌های مشارکت‌کننده از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در پاییز ۱۳۹۵ در مقایسه با همین ارزیابی در زمستان ۱۳۹۴ و بهار سال‌های ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۴ را نشان می‌دهد.

در مورد مؤلفه «دریافت تسهیلات از بانک‌ها» که در تمامی سال‌های گذشته مشکل شماره یک بوده است. سه نکته در اینجا لازم به ذکر است: نخست این تصور بنگاه‌های اقتصادی که همچون دوره‌های گذشته، رانت بسیار زیادی در تسهیلات و اعتبارات بانکی وجود دارد با کاهش شدید نرخ تورم چنین رانتی وجود نداشته و وضع کاملاً برعکس شده است (یعنی درحالی که قبلاً نرخ بهره واقعی منفی بود اینک نرخ بهره واقعی مثبت شده است). پس اتکا به وام بانکی اینک به تنهایی نمی‌تواند راهگشای مشکلات بنگاه‌ها باشد و وضعیت دشوار آنها را بهبود بخشد. نکته دوم هم به شرایط عمومی نظام بانکی در زمان حال مربوط است به‌طوری‌که هر روز که می‌گذرد وضعیت بانک‌ها وخیم‌تر شده و توان وام‌دهی‌شان کاهش می‌یابد. جدای از اینها نکته سوم و مشکل همیشگی بنگاه‌های اقتصادی با نظام بانکی است که آن تبعیض و برخورد‌های سلیقه‌ای با متقاضیان دریافت تسهیلات و همچنین اعطای وام‌های بسیار سنگین به بنگاه‌های رابطه‌دار و افراد خاص است.

در کنار مشکل دسترسی به بانک‌ها، موانع تأمین مالی از بازار سرمایه نیز در سال‌های اخیر به‌عنوان مانع دوم ذکر می‌شود. رکود فعالیت‌های تولیدی و تحقق نیافتن پیش‌بینی‌های خوش‌بینانه بنگاه‌های اقتصادی برای فروش بیشتر و افزایش هزینه‌ها، تنها راه دوام و بقا و جلوگیری از ورشکستگی را دریافت منابع مالی بیشتر کرده است تا یک روز دیگر را پشت سر بگذارند تا شاید اوضاع بهتر شود.

مؤلفه «وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی» از رقم ۶/۶۳ (رتبه ۵) در پاییز سال ۱۳۹۲ به رقم ۷/۰۰ (رتبه ۳) در پاییز ۱۳۹۵ رسیده است که نشان می‌دهد در طی سال‌های مورد بررسی شرایط این مؤلفه از نظر تشکل‌های مشارکت‌کننده به مرور نامساعدتر شده است. هر چه زمان می‌گذرد وجود و گسترش فساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی تأثیر منفی و چهره مخوف خود را بیشتر به نمایش می‌گذارد. کرم‌های فساد با بی‌توجهی مسئولان رده‌بالا در تاروپود نظام هر چه بیشتر رخنه کرده و پایه‌های اقتصاد سالم و مولد را تخریب می‌کنند. با جای گرفتن فساد اقتصادی در رتبه سوم از سال گذشته این را باید به‌منزله هشدار جدی تلقی کرد که ضروری است تا اقدامات اساسی برای کاهش آن صورت گیرد.

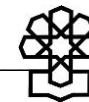
مؤلفه «برگشت چک‌های مشتریان و همکاران» نیز از رقم ۵/۳۷ (رتبه ۱۵) در پاییز سال ۱۳۹۲ به رقم ۶/۲۶ (رتبه ۶) در پاییز ۱۳۹۵ رسیده است که نشان می‌دهد در طی سال‌های مورد بررسی شرایط این مؤلفه از نظر تشکل‌های مشارکت‌کننده به مرور به نسبت نامساعدتر شده است.

مؤلفه «اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان» نیز از رقم ۶/۷۸ (رتبه ۳) در تابستان سال ۱۳۹۲ به رقم ۵/۵۲ (رتبه ۱۴) در پاییز ۱۳۹۵ رسیده است که نشان می‌دهد در طی سال‌های مورد بررسی شرایط این مؤلفه از نظر تشکل‌های مشارکت‌کننده به مرور به نسبت مساعدتر شده است.

مؤلفه «بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه» از رقم ۶/۷۸ (رتبه ۴) در پاییز سال ۱۳۹۲ به رقم ۵/۸۴ (رتبه ۹) در پاییز ۱۳۹۵ رسیده است که نشان می‌دهد در طی سال‌های مورد بررسی شرایط این مؤلفه از نظر تشکل‌های مشارکت‌کننده به مرور به نسبت مساعدتر شده است.

مؤلفه «قیمت‌گذاری غیرمنطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی» از رتبه ۹ (رقم ۶/۲۳) در پاییز سال ۱۳۹۲ به رتبه ۱۲ (رقم ۵/۵۹) در پاییز ۱۳۹۵ رسیده است که نشان می‌دهد در طی سال‌های مورد بررسی شرایط این مؤلفه از نظر تشکل‌های مشارکت‌کننده به مرور به نسبت مساعدتر شده است.

مؤلفه «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی» در شرایط اقتصادی با رشد کم‌جان و البته مفساسدی که در حوزه تأمین اجتماعی وجود دارد نیز باعث شده است تا این عامل در جایگاه چهارم بین ۲۳ مانع اصلی در محیط کسب‌وکار ظاهر شود.

جدول ۴. برآیند (میانگین وزنی) ارزیابی تشکل‌های مشارکت‌کننده از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵ و مقایسه با چهار فصل قبل

پاییز ۱۳۹۵		تابستان ۱۳۹۵		پاییز ۱۳۹۴		پاییز ۱۳۹۳		پاییز ۱۳۹۲		مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار (به ترتیب ارزیابی نامساعد در پاییز ۱۳۹۵)
رتبه	ارزیابی	رتبه	ارزیابی	رتبه	ارزیابی	رتبه	ارزیابی	رتبه	ارزیابی	
۱	۷/۶۶	۱	۷/۵۸	۱	۷/۷۶	۱	۷/۵۲	۱	۷/۴۵	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها
۲	۷/۲۵	۲	۷/۳۱	۲	۷/۳۹	۲	۷/۱۹	۲	۶/۹۶	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی
۳	۷/۰۰	۳	۷/۱۵	۴	۷/۰۴	۳	۶/۶۷	۵	۶/۶۳	وجود مفسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی
۴	۶/۶۹	۴	۶/۸۹	۶	۶/۶۰	۵	۶/۲۷	۷	۶/۴۵	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی
۵	۶/۶۹	۵	۶/۸۵	۳	۷/۲۳	۶	۶/۲۶	۶	۶/۵۹	بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران
۶	۶/۲۶	۶	۶/۲۳	۵	۶/۶۳	۱۳	۵/۶۹	۱۵	۵/۳۷	برگشت چک‌های مشتریان و همکاران
۷	۶/۲۳	۸	۶/۱۰	۸	۶/۳۴	۷	۶/۰۴	۱۰	۶/۱۱	ضعف دادسراها در رسیدگی مؤثر به شکایت‌ها و اجبار طرف‌های قرارداد به انجام تعهدات
۸	۶/۰۶	۷	۶/۲۳	۹	۶/۱۱	۹	۵/۹۷	۸	۶/۳۴	بی‌ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری
۹	۵/۸۴	۱۶	۵/۵۹	۱۵	۵/۶۳	۱۰	۵/۹۵	۴	۶/۷۸	بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه
۱۰	۵/۷۲	۱۴	۵/۷۱	۱۲	۵/۷۹	۱۴	۵/۶۶	۱۴	۵/۵۲	زیاد بودن تعطیلات رسمی
۱۱	۵/۶۲	۱۱	۵/۸۰	۱۱	۵/۹۴	۸	۵/۹۷	۱۱	۵/۷۹	تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار
۱۲	۵/۵۹	۱۲	۵/۷۸	۱۳	۵/۷۸	۱۱	۵/۸۰	۹	۶/۲۳	قیمتگذاری غیرمنطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی
۱۳	۵/۵۸	۹	۶/۰۳	۱۴	۵/۷۷	۱۲	۵/۷۰	۱۲	۵/۷۹	محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار
۱۴	۵/۵۲	۱۳	۵/۷۲	۷	۶/۴۹	۴	۶/۵۴	۳	۶/۷۸	اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان
۱۵	۵/۵۲	۱۰	۵/۹۰	۱۰	۵/۹۴	۱۵	۵/۵۵	۱۳	۵/۵۳	عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی
۱۶	۵/۴۶	۱۵	۵/۶۰	۱۶	۵/۵۷	۱۷	۵/۲۰	۱۶	۵/۲۶	موانع تعرفه‌ای صادرات محصولات و واردات مواد اولیه
۱۷	۵/۴۲	۱۷	۵/۴۱	۱۷	۵/۵۳	۱۶	۵/۲۶	۱۹	۵/۰۹	تعرفه پایین کالاهای وارداتی و رقابت غیرمنصفانه محصولات رقیب خارجی در بازار
۱۸	۵/۱۶	۲۰	۵/۱۶	۱۹	۵/۴۸	۱۸	۵/۲۰	۱۷	۵/۲۰	تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه
۱۹	۴/۹۴	۱۹	۵/۱۷	۱۸	۵/۵۲					فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز
۲۰	۴/۸۴	۱۸	۵/۲۳	۲۰	۵/۱۰					کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده
۲۱	۴/۸۱	۲۲	۴/۸۸	۲۲	۴/۸۰	۱۹	۴/۸۵	۱۸	۵/۱۰	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف‌کننده
۲۲	۴/۷۵	۲۱	۴/۹۲	۲۱	۴/۹۴	۲۰	۴/۸۲	۲۰	۴/۸۱	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل
۲۳	۳/۶۶	۲۳	۳/۸۰	۲۳	۴/۱۸	۲۱	۳/۸۶	۲۱	۳/۸۸	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق
۵/۸۳		۵/۹۳		۶/۰۴		۵/۸۱		۵/۸۹		میانگین کل (۲۱ مؤلفه)

ب) شاخص ارزیابی استانی

میانگین ارزیابی مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار به تفکیک استان‌ها (شامل تشکل‌های سراسری) در پاییز ۱۳۹۵ در نمودار ۲ ترسیم شده است. همان‌طور که در نمودار مذکور مشاهده می‌شود در پاییز ۱۳۹۵ به ترتیب استان‌های زنجان، قزوین، خراسان جنوبی، خراسان شمالی به‌عنوان استان‌های دارای نامساعدترین محیط کسب‌وکار ارزیابی شده‌اند. اما استان‌های چهارمحال و بختیاری، گیلان، اردبیل و مازندران به ترتیب به نسبت مساعدترین محیط ارزیابی شده‌اند. شایان ذکر است که میانگین ارزیابی مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار تشکل‌های سراسری ۵/۵۱ است که از میانگین ساده ارزیابی اکثر استان‌ها کمتر است (جدول ۵). این امر می‌تواند نشانگر آن باشد که شرایط محیط کسب‌وکار برای بنگاه‌های بزرگ بهتر از بنگاه‌های کوچک است.

در جدول ۵ نتیجه ارزیابی تشکل‌های اقتصادی از ۲۱ مؤلفه محیط کسب‌وکار در طول دوره‌های (بهار ۱۳۹۲ الی پاییز ۱۳۹۵) به تفکیک استان‌ها (شامل تشکل‌های سراسری) نشان داده شده است. براساس میانگین کل دوره مذکور، وضعیت استان‌های بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد، البرز و خراسان شمالی در مقایسه با دیگر استان‌ها نامناسب‌تر و وضعیت استان‌های گیلان، اردبیل، یزد و مرکزی مناسب‌تر ارزیابی شده است.

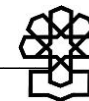
در جدول ۶ نیز نتیجه ارزیابی تشکل‌های اقتصادی از ۲۳ مؤلفه محیط کسب‌وکار در پاییز ۱۳۹۵ به تفکیک استان‌ها (شامل تشکل‌های سراسری) و میانگین ارزیابی نهایی هر مؤلفه نشان داده شده است. تفاوت در ترتیب مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در این جدول با ترتیب مؤلفه‌ها در جدول ۴ نشان می‌دهد که برخی از مؤلفه‌ها برای استان‌ها نسبت به تشکل‌های سراسری اهمیت بیشتری دارند مانند مؤلفه «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی» که برای تشکل‌های استانی اهمیت بیشتری دارند.

براساس ارزیابی پاییز ۱۳۹۵ مؤلفه «مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها» در همه استان‌ها بالاتر از

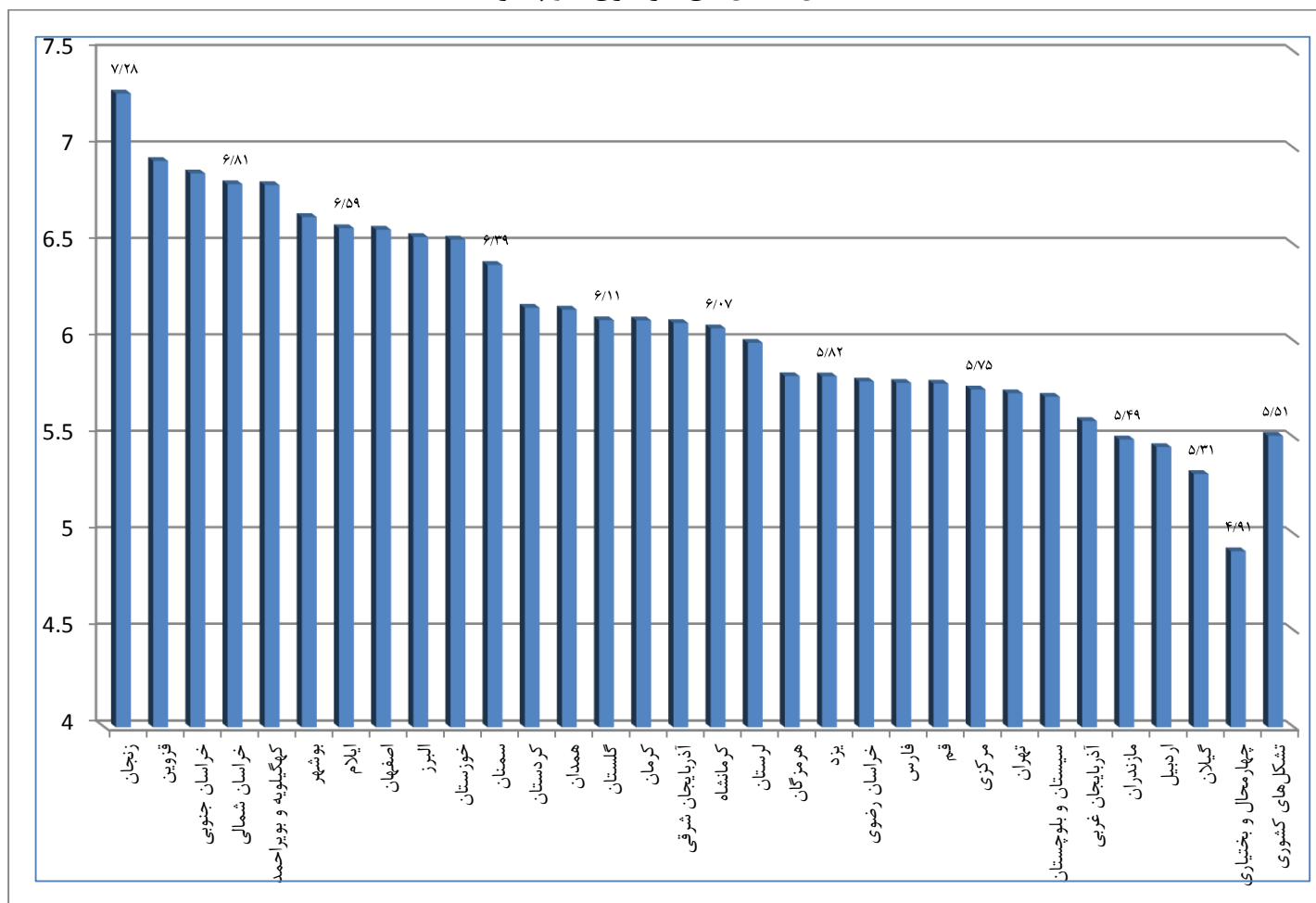
۷ است.

براساس ارزیابی تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده در این ارزیابی در پاییز ۱۳۹۵ مؤلفه «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی» در اکثر استان‌ها (حدود ۷۰ درصد از استان‌ها) بالاتر از ۶/۵ است.

با وجود آنکه تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده در این ارزیابی، مؤلفه «ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل» را به نسبت مساعدتر از بقیه مؤلفه‌ها ارزیابی می‌کنند، اما در استان‌های مختلف این ارزیابی متفاوت است به طوری که در استان‌های خراسان جنوبی و زنجان بالاتر از رقم ۷ گزارش شده است که نشان‌دهنده لزوم توجه بیشتر به این مؤلفه در استان‌های مذکور است.

نمودار ۲. مقایسه ارزیابی تشکل‌های استانی از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار
(شامل تشکل‌های سراسری) در پاییز ۱۳۹۵

جدول ۵. ارزیابی تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در فصول گذشته به تفکیک استان‌ها (شامل تشکل‌های سراسری) و به ترتیب ارزیابی کل دوره‌ها

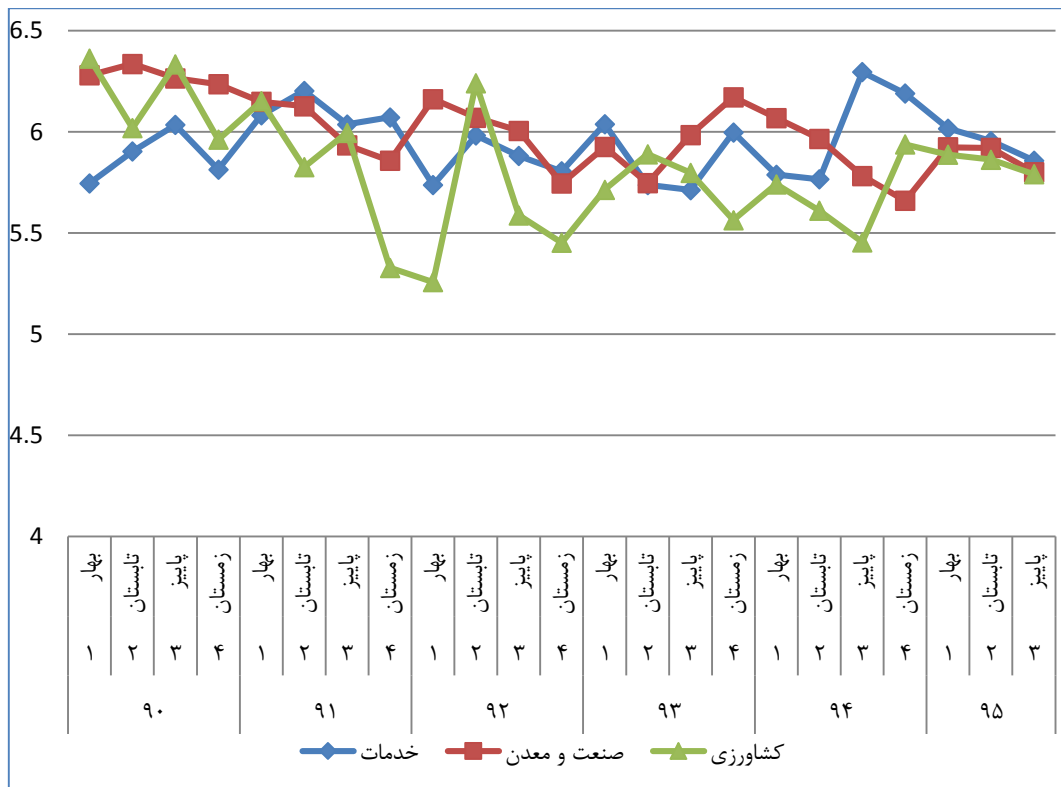
میانگین کل ۱۳۹۰-۱۳۹۵	۱۳۹۵			۱۳۹۴				۱۳۹۳				۱۳۹۲				استان			
	پاییز	تابستان	بهار	سال	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	سال	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	سال	زمستان		پاییز	تابستان	بهار
۶/۹۰	۶/۶۴	۶/۸۱	۸/۳۰	۷/۵۹	۸/۱۵	۸/۴۹	۶/۳۵	۷/۳۵	۶/۶۳	۷/۰۵	۶/۷۰	۶/۵۸	۶/۲۰	۶/۵۰	۶/۵۸	۶/۰۷	۶/۹۹	۶/۳۷	بوشهر
۶/۷۱	۶/۸۱	۶/۰۱	۷/۷۳	۷/۰۱	۷/۰۴	۷/۴۰	۷/۱۶	۶/۴۵	۶/۸۳	۶/۹۱	۶/۶۸	۷/۶۲	۶/۱۰	۶/۴۵	۵/۹۸	۷/۱۳	۶/۹۷	۵/۷۳	کهگیلویه و بویراحمد
۶/۶۳	۶/۵۴	۶/۲۰	۶/۸۳	۷/۱۳	۶/۲۶	۶/۶۱	۷/۹۱	۷/۷۳	۶/۲۹	۷/۳۵	۶/۲۳	۵/۷۵	۵/۸۴	۶/۹۷	۷/۱۵	۷/۶۲	۷/۷۶	۵/۳۶	البرز
۶/۴۷	۶/۸۱	۶/۶۲	۶/۸۷	۶/۶۰	۶/۲۰	۶/۷۹	۶/۴۱	۶/۹۹	۶/۶۱	۶/۵۸	۶/۸۳	۶/۹۳	۶/۱۱	۶/۲۷	۶/۵۳	۵/۹۱	۶/۷۰	۵/۹۳	خراسان شمالی
۶/۴۷	۶/۱۶	۶/۳۸	۵/۹۲	۶/۴۵	۶/۸۵	۶/۷۲	۶/۱۵	۶/۰۷	۶/۱۲	۵/۶۳	۶/۰۶	۶/۱۳	۶/۶۶	۶/۰۹	۶/۰۲	۵/۷۸	۶/۱۴	۶/۴۳	همدان
۶/۴۶	۶/۰۷	۶/۲۱	۶/۱۳	۶/۴۶	۵/۹۵	۵/۷۷	۷/۰۷	۷/۰۷	۶/۷۰	۷/۰۸	۶/۵۲	۶/۴۶	۶/۷۵	۶/۷۶	۶/۴۱	۷/۵۹	۶/۴۶	۶/۵۹	کرمانشاه
۶/۳۸	۶/۸۷	۶/۵۱	۶/۸۱	۶/۳۲	۶/۹۱	۶/۴۰	۶/۱۰	۵/۸۵	۶/۲۵	۶/۰۶	۶/۱۶	۶/۸۹	۵/۹۱	۶/۳۶	۶/۷۰	۶/۰۵	۶/۵۶	۶/۱۴	خراسان جنوبی
۶/۳۷	۵/۴۹	۵/۴۳	۶/۱۷	۶/۲۷	۶/۱۲	۶/۳۶	۶/۳۹	۶/۲۱	۶/۲۸	۶/۱۲	۶/۱۹	۶/۳۸	۶/۴۴	۶/۵۸	۶/۷۶	۶/۹۰	۶/۳۲	۶/۳۳	مازندران
۶/۳۲	۶/۵۹	۶/۵۷	۷/۳۷	۷/۱۱	۶/۶۲	۷/۴۶	۷/۰۲	۷/۳۳	۵/۹۷	۶/۶۶	۶/۶۰	۵/۴۴	۵/۱۸	۶/۳۰	۶/۷۲	۵/۰۶	۷/۵۷	۵/۸۳	ایلام
۶/۳۲	۵/۹۹	۶/۰۴	۶/۸۶	۶/۶۰	۶/۳۳	۷/۰۷	۶/۱۶	۶/۸۵	۶/۵۰	۶/۴۳	۶/۷۱	۶/۱۵	۶/۷۱	۵/۸۹	۶/۱۵	۶/۰۷	۵/۸۳	۵/۵۰	لرستان
۶/۲۹	۶/۱۷	۶/۱۹	۵/۸۱	۶/۷۳	۶/۲۴	۷/۱۹	۷/۳۵	۶/۱۳	۶/۹۴	۶/۸۶	۷/۲۱	۷/۲۸	۶/۴۲	۶/۴۱	۶/۵۵	۶/۲۴	۶/۵۰	۶/۳۵	کردستان
۶/۲۵	۵/۵۹	۶/۹۲	۶/۶۹	۶/۳۴	۶/۴۶	۶/۸۱	۵/۸۹	۶/۲۲	۶/۱۸	۶/۵۷	۵/۸۱	۶/۲۴	۶/۱۱	۶/۱۶	۶/۷۴	۵/۹۱	۵/۶۳	۶/۳۴	آذربایجان غربی
۶/۲۴	۶/۵۸	۶/۲۶	۶/۰۸	۶/۴۹	۶/۵۶	۶/۶۱	۶/۲۰	۶/۵۷	۶/۱۸	۶/۳۵	۶/۲۵	۵/۷۱	۶/۳۹	۶/۱۷	۵/۹۵	۶/۵۹	۶/۲۸	۵/۸۷	اصفهان
۶/۲۴	۵/۷۸	۵/۸۹	۶/۲۳	۶/۳۴	۶/۴۲	۶/۶۴	۶/۰۴	۶/۲۵	۵/۹۹	۵/۴۱	۶/۱۶	۶/۱۷	۶/۲۱	۶/۱۳	۶/۰۲	۵/۸۵	۶/۴۷	۶/۱۸	فارس
۶/۲۳	۶/۰۹	۶/۳۳	۶/۷۰	۶/۲۶	۶/۴۴	۶/۵۸	۵/۷۹	۶/۲۴	۶/۱۵	۶/۱۲	۶/۵۲	۵/۶۷	۶/۲۸	۵/۹۳	۶/۰۲	۶/۱۷	۵/۷۶	۵/۷۷	آذربایجان شرقی
۶/۲۰	۶/۱۱	۶/۳۴	۶/۲۱	۶/۰۰	۵/۹۳	۶/۷۱	۵/۷۵	۵/۵۹	۵/۷۸	۵/۱۱	۶/۱۳	۶/۴۲	۵/۴۵	۶/۳۱	۶/۲۲	۶/۳۵	۶/۳۷	۶/۲۹	کرمان
۶/۲۰	۶/۱۱	۶/۷۷	۷/۰۵	۶/۰۳	۶/۱۴	۶/۲۵	۵/۷۶	۵/۹۷	۵/۹۲	۵/۹۵	۵/۹۶	۶/۱۲	۵/۶۶	۶/۰۲	۵/۴۶	۵/۹۹	۶/۲۴	۶/۳۹	گلستان
۶/۱۱	۴/۹۱	۵/۲۳	۵/۲۴	۵/۵۶	۵/۲۲	۵/۰۵	۶/۱۴	۵/۸۴	۶/۱۶	۶/۱۸	۶/۴۰	۵/۶۸	۶/۴۰	۵/۸۹	۶/۵۸	۶/۱۴	۶/۰۳	۴/۸۳	چهارمحال و بختیاری
۶/۱۱	۵/۸۲	۶/۱۲	۵/۸۵	۶/۰۱	۵/۷۰	۶/۰۳	۶/۴۷	۵/۸۲	۵/۹۲	۵/۸۶	۵/۸۹	۶/۰۶	۵/۸۸	۵/۸۲	۶/۲۷	۵/۸۸	۵/۶۱	۵/۵۲	هرمزگان
۶/۰۵	۶/۵۳	۶/۳۷	۵/۸۹	۶/۳۶	۶/۳۸	۶/۱۱	۶/۴۷	۶/۴۸	۶/۴۷	۶/۸۱	۵/۸۱	۶/۸۲	۶/۴۶	۵/۵۵	۵/۳۱	۵/۸۳	۵/۳۳	۵/۷۳	خوزستان
۶/۰۴	۵/۷۸	۶/۶۳	۶/۲۶	۶/۲۷	۶/۵۱	۵/۷۵	۵/۹۵	۶/۸۸	۶/۱۱	۶/۱۲	۶/۴۷	۵/۷۹	۶/۰۸	۶/۲۰	۵/۵۳	۷/۱۲	۵/۶۳	۶/۵۱	قم
۶/۰۳	۶/۹۳	۷/۰۱	۵/۸۶	۶/۰۹	۷/۱۵	۵/۶۹	۵/۴۷	۶/۰۵	۵/۴۸	۶/۳۳	۵/۰۰	۵/۶۳	۴/۹۷	۵/۸۴	۶/۰۷	۵/۶۴	۵/۷۵	۵/۸۸	قزوین
۶/۰۱	۶/۳۹	۶/۳۹	۵/۹۱	۶/۰۳	۶/۱۴	۵/۶۱	۵/۹۵	۶/۴۱	۶/۰۰	۶/۵۴	۶/۱۴	۵/۳۳	۶/۰۰	۶/۰۷	۵/۶۹	۶/۰۰	۶/۳۳	۶/۲۸	سمنان
۵/۹۸	۵/۷۹	۶/۱۹	۶/۰۴	۵/۸۶	۶/۰۸	۵/۵۲	۵/۹۹	۵/۸۴	۶/۲۰	۶/۰۶	۶/۲۲	۶/۳۳	۶/۱۸	۵/۷۰	۵/۴۵	۵/۶۲	۵/۹۴	۵/۸۰	خراسان رضوی
۵/۹۶	۵/۷۳	۶/۰۰	۶/۰۱	۶/۰۹	۶/۴۹	۶/۱۹	۶/۰۸	۵/۵۸	۵/۸۷	۶/۲۴	۵/۶۳	۵/۴۲	۶/۲۰	۵/۹۷	۵/۹۳	۵/۷۲	۶/۳۳	۵/۹۱	تهران
۵/۹۳	۵/۷۱	۵/۷۵	۵/۸۸	۵/۲۸	۵/۷۱	۴/۲۷	۵/۳۵	۵/۸۰	۵/۹۶	۵/۸۳	۵/۴۰	۶/۱۴	۶/۴۶	۶/۰۸	۵/۳۹	۶/۰۳	۶/۹۹	۵/۹۳	سیستان و بلوچستان
۵/۸۳	۷/۲۸	۶/۴۶	۷/۰۳	۵/۹۹	۵/۹۹	۶/۴۳	۵/۶۲	۵/۹۱	۵/۵۳	۵/۵۱	۵/۵۵	۵/۰۶	۶/۰۱	۵/۴۶	۵/۶۷	۵/۶۸	۵/۳۷	۵/۱۰	زنجان
۵/۶۹	۵/۷۵	۵/۹۴	۵/۱۳	۵/۴۴	۴/۸۴	۵/۳۳	۵/۵۴	۶/۰۶	۵/۸۸	۶/۱۳	۵/۷۶	۵/۶۶	۵/۹۷	۵/۶۳	۵/۷۱	۵/۳۹	۵/۹۹	۵/۴۲	مرکزی
۵/۴۸	۵/۸۲	۵/۶۵	۶/۰۶	۵/۳۲	۵/۲۸	۵/۰۸	۵/۴۱	۵/۴۹	۵/۴۶	۵/۵۳	۵/۲۶	۵/۸۴	۵/۲۳	۵/۲۶	۵/۴۰	۵/۴۵	۵/۳۶	۴/۸۴	یزد
۵/۱۹	۵/۴۵	۵/۲۶	۴/۶۸	۵/۰۷	۵/۶۸	۵/۴۲	۴/۴۸	۴/۷۲	۵/۰۸	۴/۹۸	۴/۷۸	۵/۲۵	۵/۳۰	۵/۲۰	۵/۷۲	۴/۶۸	۵/۳۰	۵/۱۲	اردبیل
۵/۱۸	۵/۳۱	۵/۱۴	۵/۲۵	۵/۶۵	۵/۸۴	۵/۵۹	۵/۵۸	۵/۶۰	۴/۸۴	۵/۱۰	۴/۸۹	۵/۰۹	۴/۲۸	۵/۱۳	۴/۸۷	۴/۸۲	۵/۲۹	۵/۵۵	گیلان
۵/۷۷	۵/۵۱	۵/۶۱	۵/۶۲	۵/۶۰	۵/۵۳	۵/۷۰	۵/۵۰	۵/۶۵	۵/۷۳	۵/۸۲	۵/۶۷	۵/۶۰	۵/۸۳	۵/۷۴	۵/۵۳	۵/۷۸	۵/۸۹	۵/۷۴	تشکل‌های سراسری

ج) شاخص ارزیابی بخشی

نمودار ۳ روند میانگین ارزیابی تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در فصول گذشته را به تفکیک بخش‌های اقتصادی نشان می‌دهد.

همان‌طور که در نمودار مذکور مشاهده می‌شود ارزیابی تشکل‌های بخش‌های مختلف در پاییز ۱۳۹۵ نسبت به فصل قبل اندکی مساعد شده است.

نمودار ۳. روند میانگین ارزیابی ۲۱ مؤلفه محیط کسب‌وکار به تفکیک بخش‌های مورد بررسی

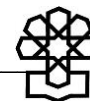

جدول ۷ ارزیابی تشکل‌های اقتصادی مشارکت‌کننده از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در فصل پاییز ۱۳۹۵ و فصل مشابه سال قبل را به تفکیک بخش‌های اقتصادی نشان می‌دهد.

همان‌طور که در جدول مذکور مشاهده می‌شود در پاییز ۱۳۹۵ مؤلفه «وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی» رتبه سوم را در بخش‌های کشاورزی و خدمات دارد، اما در بخش صنعت و معدن رتبه چهارم را داراست.

همچنین در پاییز ۱۳۹۵ مؤلفه «عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی» رتبه یازدهم را در بخش خدمات، رتبه هفدهم را در بخش صنعت و معدن و رتبه هجدهم را در بخش کشاورزی دارد.

مؤلفه «قیمت‌گذاری غیرمنطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی» رتبه یازدهم

را در بخش صنعت و معدن و رتبه دوازدهمین مؤلفه نامساعد را در بخش کشاورزی به خود اختصاص داده است. این درحالی است که این مؤلفه در بخش خدمات رتبه شانزدهم را دارد.

مؤلفه «ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف کننده» رتبه چهاردهمین مؤلفه نامساعد را در بخش کشاورزی به خود اختصاص داده است. این درحالی است که این مؤلفه در بخش های صنعت و معدن و خدمات به ترتیب رتبه بیست و دوم و بیست و یکم را دارد.

مؤلفه «فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز» رتبه شانزدهمین مؤلفه نامساعد را در بخش صنعت و معدن به خود اختصاص داده است. این درحالی است که این مؤلفه رتبه نوزدهم در بخش خدمات و رتبه بیست و دوم را در بخش کشاورزی دارد.

مؤلفه «کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده» رتبه پانزدهمین مؤلفه نامساعد را در بخش صنعت و معدن به خود اختصاص داده است. این درحالی است که این مؤلفه در بخش های کشاورزی و خدمات به ترتیب رتبه بیست و یکم و بیست و دوم را دارد.

در مجموع گرچه در شرایط فعلی، اولین مشکل همه بخش ها مربوط به تأمین مالی است، اما در مؤلفه های بعدی، اهمیت موانع محیط کسب و کار بخش ها از یکدیگر متفاوت می شود که لزوم توجه به مشکلات کسب و کار هر بخش توسط نهادهای متولی آن بخش را آشکارتر می کند.

جدول ۷. ارزیابی تشکلهای اقتصادی مشارکت‌کننده از مؤلفه‌های محیط کسب‌وکار در فصل پاییز ۱۳۹۵ و فصل مشابه سال قبل به تفکیک بخش‌های اقتصادی

سال-فصل		پاییز ۱۳۹۴				پاییز ۱۳۹۵				بخش مربوطه	
		کشاورزی		صنعت و معدن		خدمات		کشاورزی		صنعت و معدن	
عنوان		رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص	رتبه	شاخص
مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها		۱	۷/۷۵	۱	۷/۷۲	۱	۸/۰۱	۲	۷/۳۱	۱	۷/۶۵
ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی		۲	۷/۰۲	۲	۷/۵۰	۲	۷/۷۵	۵	۶/۸۴	۳	۷/۴۶
وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی		۵	۵/۸۶	۳	۷/۱۱	۴	۷/۳۰	۳	۶/۹۵	۴	۷/۱۱
نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی		۱۰	۵/۵۲	۵	۶/۳۵	۵	۶/۹۲	۷	۶/۳۷	۵	۶/۷۴
بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران		۹	۵/۶۸	۶	۶/۳۲	۳	۷/۴۵	۱	۷/۳۵	۲	۶/۷۰
ضعف دادسراها در رسیدگی مؤثر به شکایت‌ها و اجبار طرف‌های قرارداد به انجام تعهدات		۶	۵/۷۳	۴	۶/۶۷	۷	۶/۶۲	۹	۶/۰۴	۶	۶/۱۷
برگشت چک‌های مشتریان و همکاران		۳	۵/۹۱	۷	۶/۱۸	۶	۶/۸۹	۶	۶/۳۸	۷	۶/۳۵
بی‌ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری		۱۱	۵/۴۴	۹	۵/۹۹	۸	۶/۳۷	۱۰	۵/۸۷	۸	۶/۰۴
بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه		۱۷	۵/۰۴	۱۰	۵/۸۸	۱۹	۵/۷۹	۱۲	۵/۵۵	۱۲	۵/۸۱
تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار		۱۵	۵/۰۷	۸	۶/۰۱	۱۳	۶/۰۳	۸	۶/۰۶	۱۳	۵/۵۰
قیمتگذاری غیرمنطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی		۱۳	۵/۱۷	۱۲	۵/۶۹	۱۴	۶/۰۳	۱۳	۵/۵۳	۱۱	۵/۴۱
اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان		۴	۵/۸۷	۱۱	۵/۷۰	۹	۶/۳۶	۴	۶/۹۳	۹	۵/۲۳
زیاد بودن تعطیلات رسمی		۱۴	۵/۱۰	۱۳	۵/۶۳	۱۱	۶/۱۹	۱۵	۵/۳۰	۱۴	۵/۹۲
محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار		۷	۵/۷۰	۱۷	۴/۹۷	۱۵	۵/۹۶	۱۴	۵/۴۴	۱۰	۵/۵۰
موانع تعرفه‌ای صادرات محصولات و واردات مواد اولیه		۱۲	۵/۲۵	۱۵	۵/۲۲	۱۶	۵/۸۳	۱۷	۵/۲۰	۱۹	۵/۷۰
عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی		۱۸	۵/۰۲	۱۸	۴/۸۳	۱۰	۶/۲۶	۱۱	۵/۶۷	۱۷	۵/۷۸
تعرفه پایین کالاهای وارداتی و رقابت غیرمنصفانه محصولات رقیب خارجی در بازار		۱۶	۵/۰۷	۱۶	۵/۱۳	۱۲	۶/۱۶	۲۲	۴/۵۳	۲۰	۵/۷۰
تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه		۲۱	۴/۴۹	۱۷	۴/۷۲	۱۷	۵/۸۳	۱۸	۵/۱۶	۱۸	۵/۲۰
ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف‌کننده		۸	۵/۶۹	۲۲	۵/۵۲	۲۲	۴/۷۹	۲۱	۴/۵۳	۲۲	۴/۶۹
فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز		۱۹	۴/۷۰	۲۲	۴/۵۰	۱۸	۵/۷۹	۱۶	۵/۲۹	۱۶	۴/۸۲
کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده		۲۲	۴/۴۱	۲۱	۴/۶۴	۲۰	۵/۲۳	۱۹	۵/۰۹	۱۵	۴/۶۰
ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل		۲۰	۴/۶۹	۱۹	۴/۸۱	۲۱	۵/۱۴	۲۰	۴/۶۵	۲۱	۴/۷۱
ضعف زیرساخت‌های تأمین برق		۲۳	۳/۵۱	۲۳	۳/۶۶	۲۳	۴/۵۴	۲۳	۳/۷۵	۲۳	۳/۶۸
برآیند ارزیابی تشکلهای (میانگین کل ۲۱ مؤلفه)		-	۵/۳۸	-	۵/۶۹	-	۶/۲۳	-	۵/۷۳	-	۵/۷۶

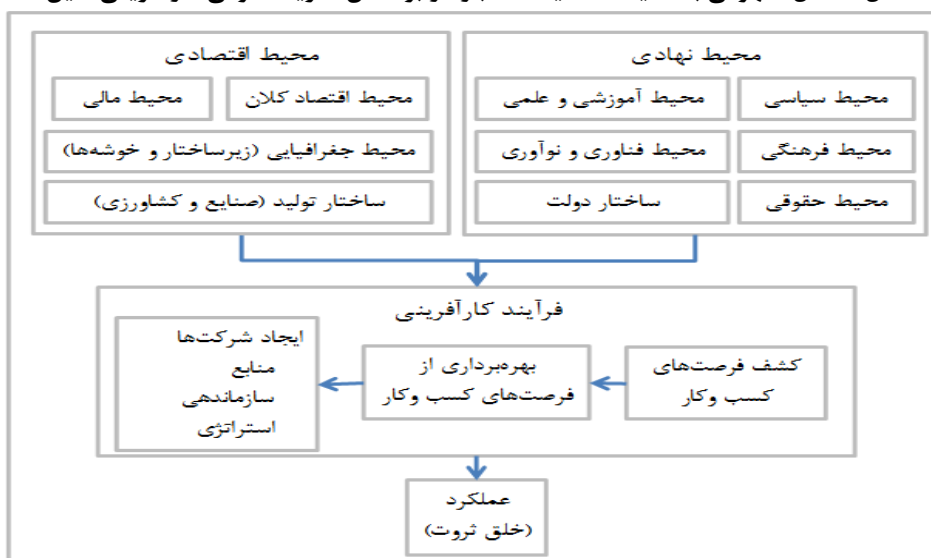

تحلیل وضعیت محیط کسب و کار ایران براساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱

کارآفرینی فعالیتی شامل کشف، ارزیابی و بهره‌برداری فرصت‌ها به منظور معرفی محصولات و خدمات، روش‌های سازماندهی، بازارها، فرآیندها و مواد اولیه جدید، از طریق تلاش‌های سازمان‌یافته‌ای است که قبلاً صورت نگرفته است (شین و ونکاتارامن، ۲۰۰۰). کارآفرین نیز فردی است که فعالیت مذکور را انجام می‌دهد و محیط یک کارآفرین را مجموعه عواملی تشکیل می‌دهند که بر راه‌اندازی و اداره بنگاه وی تأثیر دارند؛ اما در خارج از کنترل وی قرار دارند.

بر این اساس، مؤلفه‌های مهم محیط کسب و کار، مجموعه عواملی هستند که بر اداره و عملکرد بنگاه‌ها در جامعه مورد مطالعه اثر می‌گذارند، اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند که براساس نظریه عمومی شین می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین: محیط اقتصادی و محیط نهادی را تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط مالی، محیط اقتصاد کلان، محیط جغرافیایی (زیرساختار و خوشه‌ها) و ساختار تولید (صنایع و کشاورزی) و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی، محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر فرآیند کارآفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارند. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود (شکل ۱).

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار براساس نظریه عمومی کارآفرینی شین

مأخذ: اقتباس از شین، ۲۰۰۳.

1. Shane S. A General Theory of Entrepreneurship: The Individual-opportunity Nexus, Edward Elgar Publishing, 2003.

به‌منظور ارزیابی مجموعه عوامل محیطی مورد اشاره، برای هر عامل محیطی نظریه عمومی کارآفرینی شین از مجموعه مؤلفه‌های ارزیابی تشکل‌های اقتصادی در مجموعه مطالعات فصلی پایش محیط کسب‌وکار یک مؤلفه نماینده انتخاب شد (به‌استثنای محیط آموزشی و علمی که از گزارش فصل آینده مؤلفه مناسب اضافه خواهد شد) که به‌عنوان عامل محیطی در جدول ۸ ذکر شده است.

براساس ارزیابی تشکل‌های اقتصادی، در مجموعه مطالعات فصلی پایش محیط کسب‌وکار که از پاییز ۱۳۸۹ توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی جریان دارد، محیط اقتصادی شرایط بدتری نسبت به محیط نهادی دارد. در محیط اقتصادی به‌ترتیب محیط مالی و محیط اقتصاد کلان و پس از آنها ساختار تولید (صنایع و کشاورزی) و در آخر محیط جغرافیایی (زیرساختار) دارای نامساعدترین شرایط در محیط کسب‌وکار اقتصاد ایران ارزیابی شده‌اند. در محیط نهادی به‌ترتیب ساختار دولت، محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و سپس محیط فناوری و نوآوری نامساعدترین شرایط را در محیط کسب‌وکار اقتصاد کشور دارند.

جدول ۸. ارزیابی محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

میانگین کل ۱۳۹۰-۱۳۹۵	۱۳۹۵				۱۳۹۴				۱۳۹۳				۱۳۹۲				عامل محیطی	محیط	مجموعه محیطی
	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار				
۷/۷۰	۷/۶۶	۷/۵۸	۷/۹۰	۷/۷۵	۷/۷۶	۷/۷۰	۷/۶۸	۷/۸۲	۷/۵۲	۷/۶۶	۷/۵۹	۷/۴۶	۷/۴۵	۷/۸۰	۷/۵۴	مشکل دریافت تسهیلات از بانکها	محیط مالی		
۷/۱۷	۷/۲۵	۷/۳۱	۷/۲۷	۷/۲۳	۷/۳۹	۷/۲۶	۷/۰۲	۷/۴۴	۷/۱۹	۷/۲۲	۷/۲۶	۶/۹۷	۶/۹۶	۷/۱۰	۷/۰۴	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای ...			
۷/۴۳	۷/۴۵	۷/۴۴	۷/۵۹	۷/۴۹	۷/۵۸	۷/۴۸	۷/۳۵	۷/۶۳	۷/۳۵	۷/۴۴	۷/۴۳	۷/۲۱	۷/۲۱	۷/۴۵	۷/۲۹	میانگین دو عامل			
۶/۶۸	۵/۸۴	۵/۵۹	۵/۵۸	۵/۵۶	۵/۶۳	۵/۶۷	۵/۸۱	۶/۰۰	۵/۹۵	۶/۱۰	۶/۸۴	۶/۶۵	۶/۸۸	۷/۵۳	۷/۵۵	بی ثباتی در قیمت مواد اولیه	محیط اقتصاد کلان	اقتصادی	
۵/۷۷	۵/۶۲	۵/۸۰	۵/۶۰	۵/۸۸	۵/۹۴	۵/۸۹	۵/۸۵	۵/۹۵	۵/۹۷	۵/۶۰	۵/۷۷	۵/۶۵	۵/۷۹	۵/۵۲	۵/۴۹	تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً ...	ساختار تولید (صنایع و کشاورزی)		
۴/۹۲	۴/۸۱	۴/۸۸	۴/۸۷	۴/۹۶	۴/۸۰	۴/۸۳	۴/۹۲	۵/۱۴	۴/۸۵	۴/۸۷	۴/۹۶	۴/۸۲	۵/۱۰	۴/۸۰	۴/۸۴	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به... میانگین دو عامل			
۵/۳۵	۵/۲۲	۵/۳۴	۵/۲۳	۵/۴۲	۵/۳۷	۵/۳۶	۵/۳۹	۵/۵۵	۵/۴۱	۵/۲۴	۵/۳۶	۵/۲۴	۵/۴۴	۵/۱۶	۵/۱۷	محیط جغرافیایی (زیرساختها)	ضعف زیرساختهای حمل و نقل		
۴/۸۱	۴/۷۵	۴/۹۲	۴/۶۹	۴/۹۸	۴/۹۴	۴/۶۷	۴/۸۷	۴/۸۹	۴/۸۲	۵/۰۸	۵/۰۷	۴/۶۹	۴/۸۱	۴/۷۷	۴/۵۸	ارزیابی محیط اقتصادی			
۶/۰۷	۵/۸۱	۵/۸۲	۵/۸۷	۵/۸۶	۵/۸۸	۵/۷۹	۵/۸۵	۶/۰۲	۵/۸۸	۵/۹۷	۶/۱۵	۵/۹۵	۶/۰۶	۶/۲۳	۶/۱۵	وجود مفاسد اقتصادی در دستگاههای حکومتی			محیط سیاسی
۶/۶۸	۷/۰۰	۷/۱۵	۷/۲۰	۶/۸۶	۷/۰۴	۶/۸۰	۶/۷۹	۷/۱۱	۶/۶۷	۶/۳۶	۶/۸۱	۶/۴۳	۶/۶۳	۶/۶۵	۶/۳۰	بی ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه گذاری	محیط حقوقی		
۶/۲۶	۶/۰۶	۶/۲۳	۶/۳۲	۶/۰۹	۶/۱۱	۵/۷۷	۶/۰۰	۶/۰۲	۵/۹۷	۶/۱۰	۶/۲۸	۶/۰۷	۶/۳۴	۶/۴۱	۶/۵۱	ضعف دادسراها در رسیدگی مؤثر به شکایتها و ...			
۶/۰۷	۶/۲۳	۶/۱۰	۶/۱۱	۶/۱۷	۶/۳۴	۶/۰۷	۶/۱۳	۶/۳۲	۶/۰۴	۶/۱۲	۶/۱۷	۵/۹۵	۶/۱۱	۶/۰۱	۵/۶۴	میانگین دو عامل			
۶/۱۶	۶/۱۴	۶/۱۷	۶/۲۲	۶/۱۳	۶/۲۳	۵/۹۲	۶/۰۷	۶/۱۷	۶/۰۰	۶/۱۱	۶/۲۳	۶/۰۱	۶/۲۲	۶/۲۱	۶/۰۸	تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای ...	محیط فرهنگی	نهادی	
۵/۱۴	۵/۱۶	۵/۱۶	۵/۴۴	۵/۲۸	۵/۴۸	۵/۲۳	۵/۰۹	۵/۲۷	۵/۲۰	۴/۶۲	۵/۳۷	۴/۸۹	۵/۲۰	۵/۰۵	۴/۷۶	بی تعهدی شرکتها و مؤسسات دولتی به پرداخت ...	ساختار دولت		
۶/۷۱	۶/۶۹	۶/۸۵	۶/۸۹	۶/۹۲	۷/۲۳	۶/۵۸	۶/۷۸	۶/۸۳	۶/۲۶	۶/۴۲	۶/۶۹	۶/۶۵	۶/۵۹	۶/۸۰	۶/۵۶	فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز*	محیط فناوری و نوآوری		
۵/۲۵	۴/۹۴	۵/۱۷	۵/۱۸	۵/۴۳	۵/۵۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	۵/۳۲	کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده*	محیط آموزشی و علمی		
۵/۸۳	۵/۸۰	۵/۹۵	۵/۹۹	۵/۹۵	۶/۱۰	۵/۸۲	۵/۸۶	۵/۹۷	۵/۷۶	۵/۶۶	۵/۹۲	۵/۷۳	۵/۸۴	۵/۸۶	۵/۶۹	ارزیابی محیط نهادی			
۵/۹۵	۵/۸۰	۵/۸۹	۵/۸۸	۵/۹۱	۵/۹۹	۵/۸۱	۵/۸۶	۵/۹۹	۵/۸۲	۵/۸۱	۶/۰۴	۵/۸۴	۵/۹۵	۶/۰۴	۵/۹۲	ارزیابی محیط کسب و کار (از ۱۰ بدترین ارزیابی)			

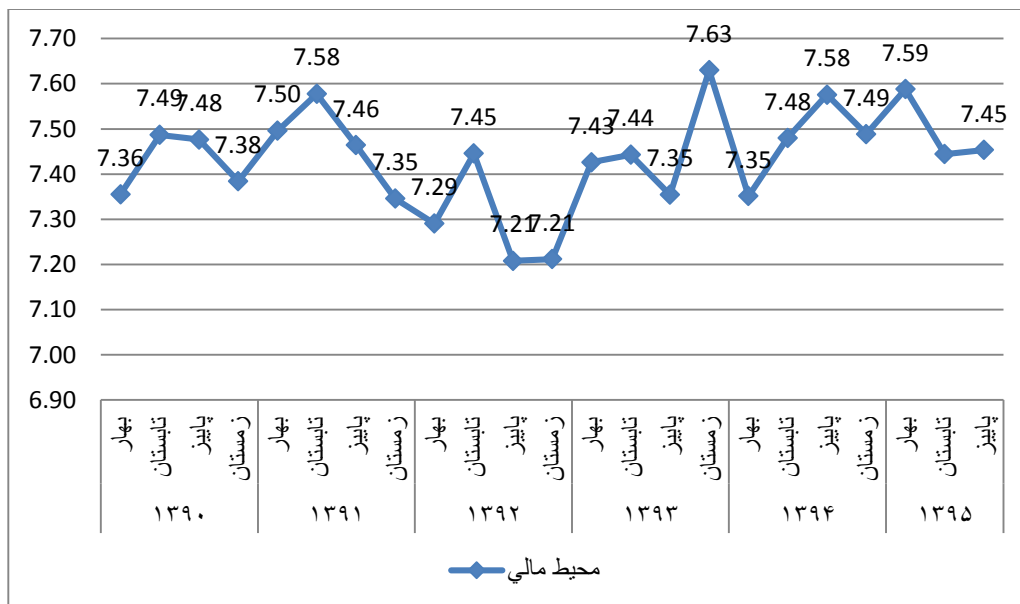
* در دوره بهار ۱۳۹۲ الی تابستان ۱۳۹۴ برابر با میانگین نظرسنجی یکسال گذشته برآورد شده است.

تشکل‌های اقتصادی سراسر کشور طی بیست و چهارمین دوره پایش محیط کسب‌وکار توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «محیط مالی نامناسب» را به‌عنوان مشکل اول محیط کسب‌وکار ارزیابی کرده‌اند (جدول ۸). «مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها» و «ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی» به‌عنوان شاخص‌هایی برای محیط مالی محسوب می‌شوند که در زمره مهمترین موانع فعالین کسب‌وکار ارزیابی شده‌اند.

نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی خود به تنهایی می‌تواند نشانگر نامناسب بودن محیط مالی در کشور باشد. گرچه ممکن است بنگاه‌ها به‌لحاظ مدیریت مالی و بودجه‌بندی خود عملکرد مناسبی نداشته باشند، اما بالا بودن نرخ تأمین سرمایه به‌عنوان متغیری که در نظام بازار آزاد و خارج بنگاه تعیین می‌شود، نشان می‌دهد که سازوکارهای حاکم بر اقتصاد در جهت ارتقای محیط کسب‌وکار نیستند. سازوکارهایی که ریشه در سیاست‌گذاری مالی نادرست دولت و عملکرد نامطلوب نظام مالی و بانکی و بازار سرمایه دارد.

روند تغییرات مؤلفه محیط مالی در شاخص پایش محیط کسب‌وکار در نمودار ۴ ارائه شده است. همان‌طور که در نمودار مذکور مشاهده می‌شود در فصل پاییز ۱۳۹۵ محیط مالی نسبت به فصل قبل تغییرات چندانی نداشته است.

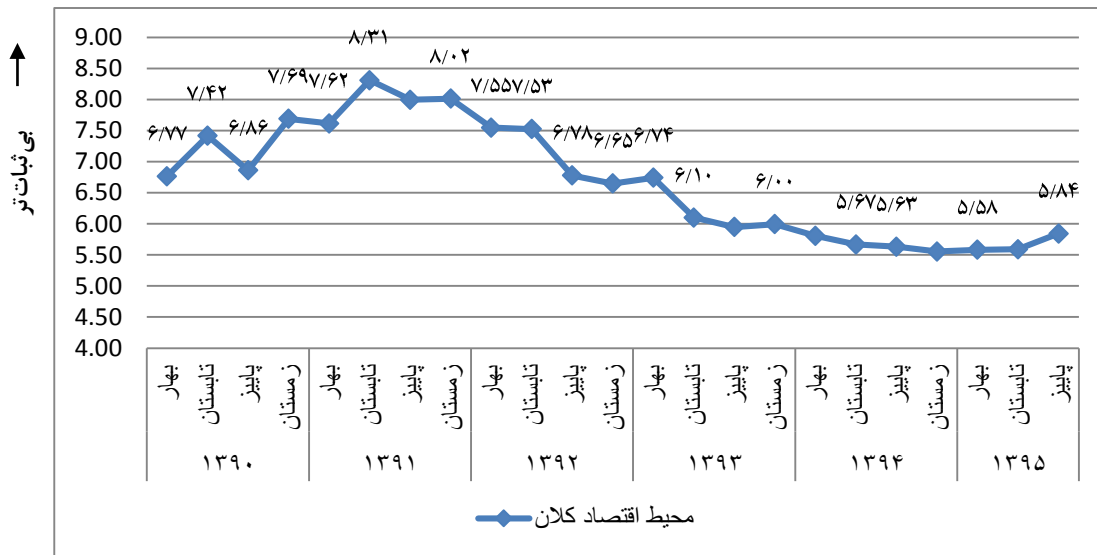
نمودار ۴. روند ارزیابی محیط مالی در شاخص پایش

محیط اقتصاد کلان بی‌ثبات به‌عنوان دومین مانع محیط کسب‌وکار کشور در میانگین کل، ارزیابی شده است. کسب‌وکارها به ثبات و امنیت و قابلیت پیش‌بینی‌پذیری آینده در اقتصاد نیاز دارند. «بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه» یکی از عوامل نشان‌دهنده بی‌ثباتی در محیط اقتصاد کلان است. این مؤلفه در پاییز

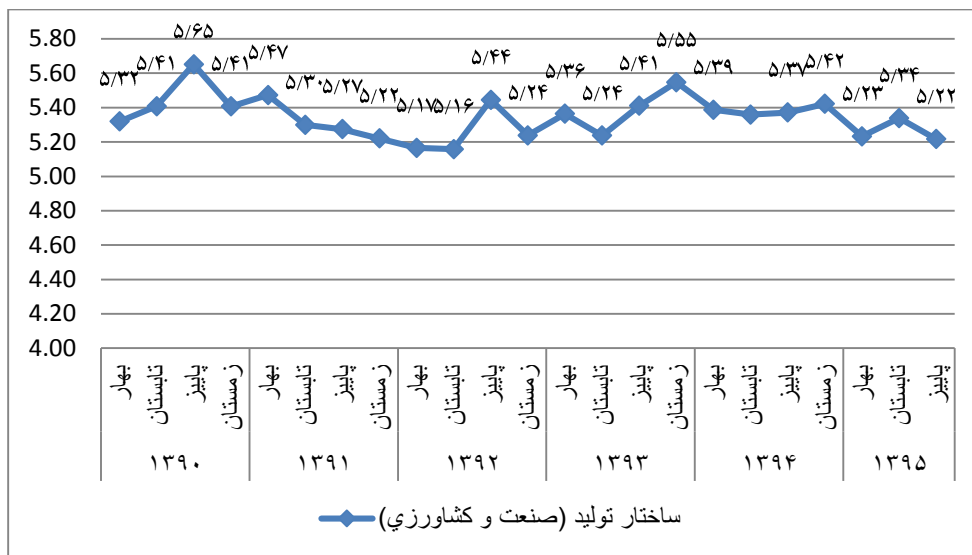
۱۳۹۵ نسبت به فصل قبل اندکی افزایش را نشان می‌دهد، اما روند مؤلفه مذکور نشان می‌دهد که محیط اقتصاد کلان از تابستان ۱۳۹۱ به بعد به تدریج از ثبات بیشتری برخوردار شده است (نمودار ۵).

نمودار ۵. روند ارزیابی محیط اقتصاد کلان (مشکل بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه) در شاخص پایش

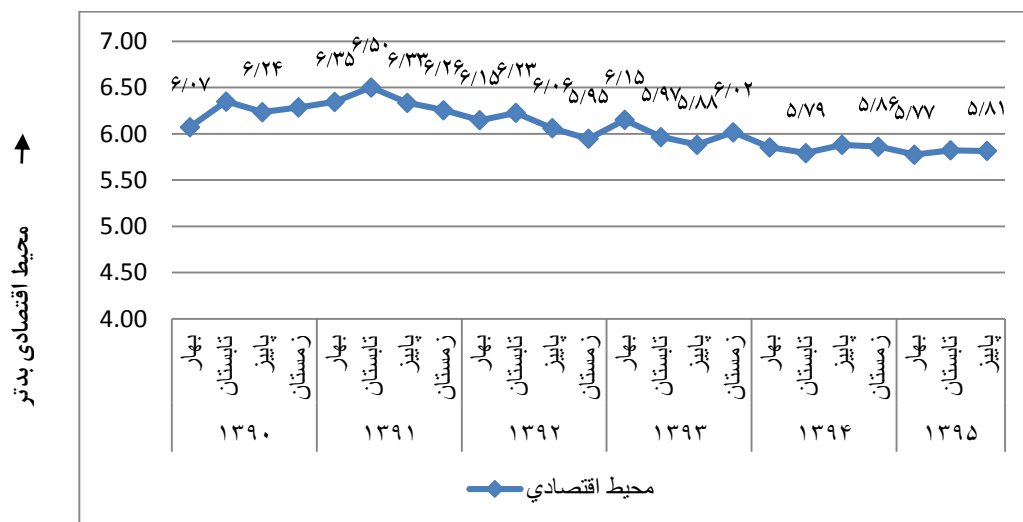
ساختار تولید به‌عنوان جزء دیگر محیط کسب‌وکار از اهمیت بالایی برخوردار است. اگر مؤلفه «تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار» را به‌عنوان عامل محیطی ساختار تولید در بخش صنعت و معدن و «ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به‌دست مصرف‌کننده کشاورزی» به‌عنوان عامل محیطی ساختار تولید در بخش کشاورزی در نظر بگیریم می‌توان با میانگین‌گیری، ارزیابی هر چند غیردقیق از ساختار تولید به‌دست آورد. عوامل بسیار دیگری نیز وجود دارند که از ویژگی‌های ساختار تولید در بخش کشاورزی و صنعت هستند که در اینجا قابل ارزیابی نیستند، مانند سطح مقیاس تولید در بخش کشاورزی یا وابستگی صنایع به واردات مواد اولیه. ارزیابی شکل‌های اقتصادی سراسر کشور از ساختار تولید از بهار ۱۳۹۰ تا پاییز ۱۳۹۵ روند نسبتاً ثابتی را حول خط (۵/۴۰ از ۱۰) نشان می‌دهد (نمودار ۶).

نمودار ۶. روند ارزیابی ساختار تولید در شاخص پایش محیط کسب‌وکار

در مجموع محیط اقتصادی از نظر تشکل‌های اقتصادی مورد بررسی در بیست و چهارمین دوره پایش محیط کسب‌وکار، از شرایط مناسبی برخوردار نیست (۵/۸۱ از ۱۰).

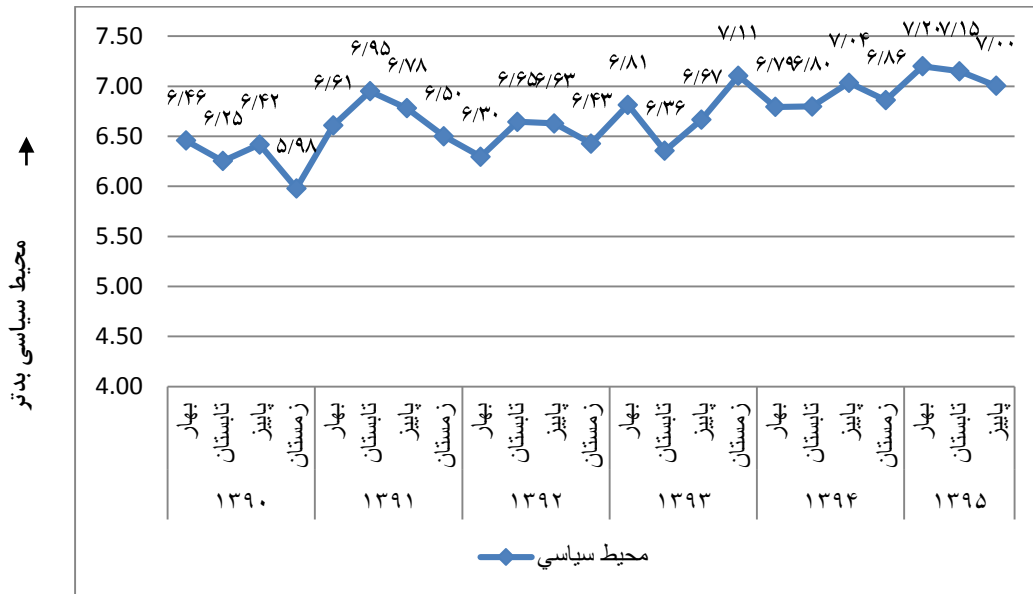
نمودار ۷. روند ارزیابی محیط اقتصادی در شاخص پایش محیط کسب‌وکار

محیط سیاسی یکی از اجزای مهم محیط کسب‌وکار محسوب می‌شود. وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی را می‌توان به‌عنوان شاخصی برای این جزء از محیط کسب‌وکار تلقی کرد. نمودار ۸ روند تغییرات ارزیابی محیط سیاسی (وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی) در شاخص پایش محیط کسب‌وکار را نشان می‌دهد. همان‌طور که در نمودار مذکور مشاهده می‌شود روند کلی شاخص مؤلفه مذکور صعودی است. این ارزیابی لزوم توجه خاص به این مسئله را نشان می‌دهد.

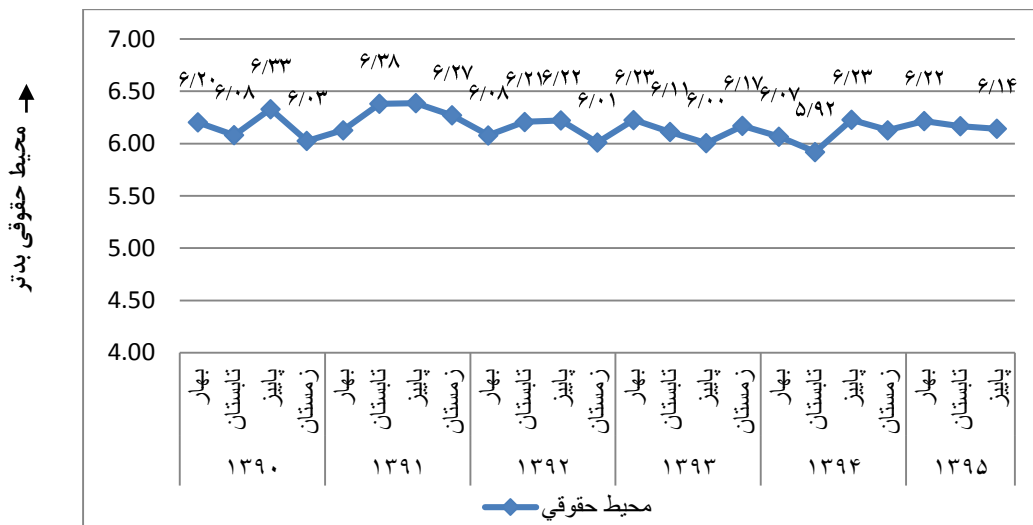
نمودار ۸. روند ارزیابی محیط سیاسی (وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی)

در شاخص پایش محیط کسب‌وکار

محیط حقوقی به‌عنوان جزئی مهم از محیط کسب‌وکار مطرح است که دو مؤلفه «بی‌ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری» و «ضعف دادسراها در رسیدگی مؤثر به شکایت‌ها و اجبار طرف‌های قرارداد به انجام تعهدات» از زمره مؤلفه‌هایی هستند که از ساختار قانونی و حقوقی جامعه ریشه می‌گیرند و بر محیط کارآفرین تأثیر دارند. این مؤلفه در پایش محیط کسب‌وکار پاییز ۱۳۹۵ (۶/۱۴ از ۱۰) ارزیابی شده است (نمودار ۹). این متغیر نیز روند نسبتاً باثباتی را نشان می‌دهد.

نمودار ۹. روند ارزیابی محیط حقوقی (میانگین دو مؤلفه) در شاخص پایش محیط کسب‌وکار

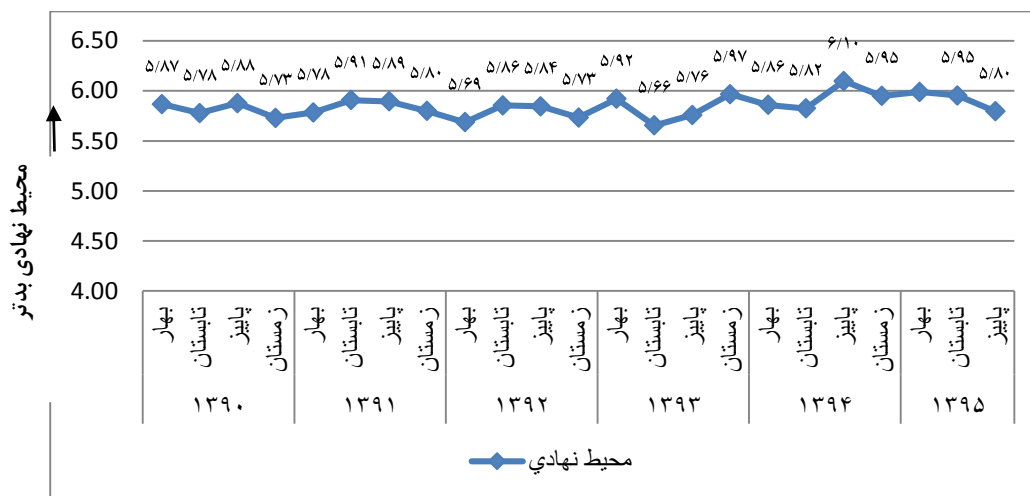
محیط فرهنگی جزئی مهم از محیط کسب و کار تلقی می‌شود. «زیاد بودن تعطیلات رسمی»، «تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی» و «تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه و عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی» از زمره مؤلفه‌هایی هستند که از فرهنگ و ارزش‌های جامعه ریشه گرفته یا با آن در ارتباط تنگاتنگ هستند. ارزیابی تشکلهای اقتصادی سراسر کشور از این عامل محیط کسب و کار در پاییز ۱۳۹۵ (۵/۱۶ از ۱۰) است.

ساختار دولت را می‌توان یکی از اجزای مهم محیط کسب و کار محسوب کرد که می‌تواند از دو طریق سبب افزایش بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی شود: اول به‌طور مستقیم سبب افزایش کارآیی و بهره‌وری دولت می‌شود که این امر می‌تواند سبب بهبود ارائه خدمات عمومی به افراد و کسب و کارهای موجود شود و دوم، از طریق ارتقای نهادهای اعتماد، تعامل و شبکه‌سازی می‌تواند سبب درونی شدن حیطه کنترل افراد شده و احتمال بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی را افزایش دهد (Rodriguez-Pose & Ezcurra, 2011). «بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به‌موقع بدهی خود به پیمانکاران» را می‌توان از عواملی دانست که به‌طور مستقیم به ساختار دولت مربوط است. این مؤلفه در پایش محیط کسب و کار پاییز ۱۳۹۵ (۶/۶۹ از ۱۰) ارزیابی شده است که رتبه دوم را در مجموعه زیرمحیط‌های کسب و کار بعد از زیرمحیط مالی دارد.

محیط فناوری و نوآوری نیز از اجزای مهم محیط کسب و کار محسوب می‌شود. مؤلفه «فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز» را می‌توان نمانگری از این جزء محیطی دانست. این مؤلفه به‌تازگی به مجموعه مؤلفه‌های ارزیابی پایش محیط کسب و کار اضافه شده است که در پاییز ۱۳۹۵ (۴/۹۴ از ۱۰) ارزیابی شده است.

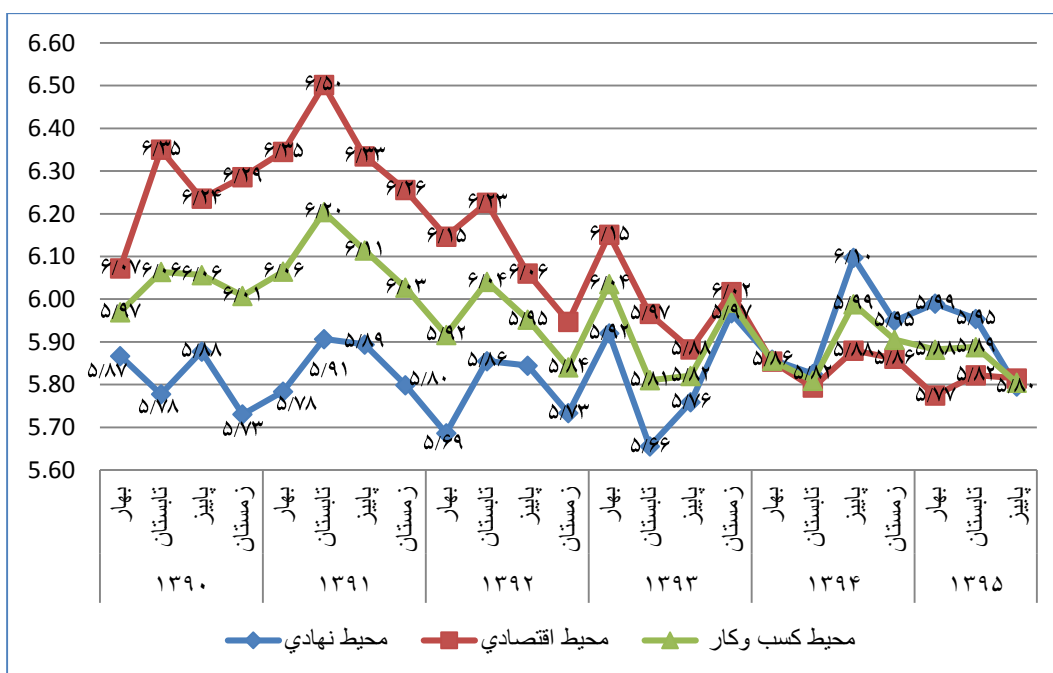
محیط آموزشی و علمی نیز از اجزای مهم محیط کسب و کار محسوب می‌شود. مؤلفه «کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده» را می‌توان نمانگری از این جزء محیطی دانست. این مؤلفه نیز به‌تازگی به مجموعه مؤلفه‌های ارزیابی پایش محیط کسب و کار اضافه شده است که در پاییز ۱۳۹۵ (۴/۸۴ از ۱۰) ارزیابی شده است. در مجموع محیط نهادی از نظر تشکلهای اقتصادی مورد بررسی در بیست و چهارمین دوره پایش محیط کسب و کار، از شرایط مناسبی برخوردار نیست (۵/۸۰ از ۱۰). شایان ذکر است که در نمودار زیر روند ارزیابی محیط نهادی به‌منظور فراهم آوردن امکان مقایسه، شامل محیط فناوری و نوآوری و محیط آموزشی و علمی نمی‌شود.

نمودار ۱۰. روند ارزیابی محیط نهادی در شاخص پایش محیط کسب و کار

نمودار ۱۱ روند ارزیابی محیط اقتصادی و محیط نهادی کسب و کار را طی دوره بهار ۱۳۹۰ الی پاییز ۱۳۹۵ نشان می‌دهد. در حالی که محیط اقتصادی در طی دوره تابستان ۱۳۹۱ الی پاییز ۱۳۹۵ بهبود را نشان می‌دهد محیط نهادی بهبودی را نشان نمی‌دهد. محیط کسب و کار به‌عنوان میانگینی از ارزیابی محیط اقتصادی و محیط نهادی، بهبود محسوسی را از تابستان ۱۳۹۱ الی پاییز ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که ناشی از بهبود در محیط اقتصادی است.

نمودار ۱۱. روند ارزیابی محیط کسب و کار و محیط‌های زیرمجموعه آن

تحلیل وضعیت محیط کسب‌وکار ایران براساس نظریه سیستم‌های پوبا

محیط یک سیستم را عواملی تشکیل می‌دهند که در خارج از سیستم قرار می‌گیرند، اما بر آن تأثیرگذار هستند. شناسایی محیط و عوامل محیطی معمولاً به‌سادگی انجام نمی‌گیرد، زیرا مرز سیستم با محیط، مرز ظاهری نیست، بلکه قراردادی است.

طبق تعریف چرچمن^۱، محیط، عوامل و اشیایی را شامل می‌شود که در رابطه خود با سیستم مؤثر و غیرقابل تغییراند. او به مدیران توصیه می‌کند در رابطه با شناسایی عوامل محیطی دو سؤال مطرح کنند: اول اینکه، آیا عامل مورد نظر سیستم را متأثر می‌سازد یا خیر؟ اگر پاسخ این سؤال مثبت باشد، سؤال دوم را بدین‌سان مطرح می‌کند: آیا سیستم قادر به تغییر آن عامل است؟ به‌عبارت دیگر می‌تواند آن محدودیت یا مانع را از پیش پای فعالیت‌های خود بردارد؟ در صورتی که پاسخ سؤال دوم منفی باشد، آن عامل، یک عامل محیطی است. با استفاده از جدول زیر می‌توان ماهیت عوامل مرتبط با سیستم را تعیین کرد.

جدول ۹. عناصر مؤثر بر سیستم

عوامل	مؤثر بر سیستم	بی‌تأثیر بر سیستم
تحت کنترل سیستم	عامل سیستمی (درونی)	نه سیستمی و نه محیطی
خارج از کنترل سیستم	عامل محیطی	

در اینجا اگر بنگاه و کسب‌وکار یک کارآفرین را به‌عنوان سیستم در نظر بگیریم، عواملی که تحت کنترل وی هستند، عوامل سیستمی (درونی) و عواملی که خارج از کنترل وی هستند، عوامل محیطی تلقی می‌شوند. بر این اساس محیط سیستم کسب‌وکار را عواملی تشکیل می‌دهند که در خارج از بنگاه تولیدی و حوزه فعالیت‌های کسب‌وکار کارآفرین قرار می‌گیرند، اما بر آن تأثیرگذار هستند.

در شکل ۲ ارتباط ۹ مؤلفه از ۲۳ مؤلفه مورد بررسی نشان داده شده است. ارتباط هر مؤلفه با متغیر با متغیر دیگر با فلش نشان داده شده است. جهت فلش جهت ارتباط احتمالی علی را نشان می‌دهد و علامت مثبت (+) یا منفی (-) نوع ارتباط را نشان می‌دهد. برای مثال پایین بودن «سود کسب‌وکارهای ایرانی» (کاهش) می‌تواند تعدادی از آنها را وادار به «تولید کالاهای غیراستاندارد و تقلبی» (افزایش) کند، بنابراین جهت فلش از سمت «سود کسب‌وکارهای ایرانی» به سمت «تولید کالاهای غیراستاندارد و تقلبی» و علامت آن منفی (-) است.

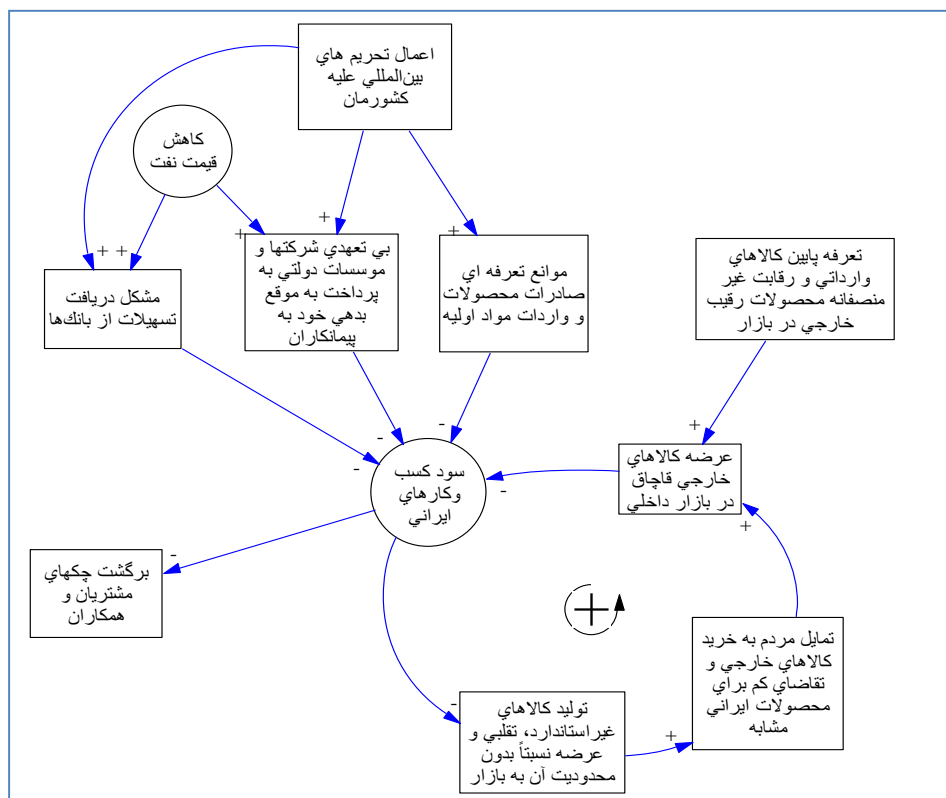
همان‌طور که در این شکل مشاهده می‌شود سه مؤلفه «مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها»، «بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به‌موقع بدهی خود به پیمانکاران» و «موانع تعرفه‌ای

1. Churchman, 1973.

صادرات محصولات و واردات مواد اولیه» سه مؤلفه کلیدی هستند که سبب نامساعد شدن حداقل پنج مؤلفه دیگر شده‌اند. شایان ذکر است که در نظریه سیستم‌های پویا^۱ به حلقه درون شکل ۱ حلقه بازخورد مثبت^۲ می‌گویند. حلقه‌ای که مانند بهمن عمل می‌کند یعنی یک ریزش کوچک می‌تواند به ریزش‌های بیشتر و بیشتر کسب‌وکارهای ایرانی منجر شود تا جایی که می‌تواند کل محیط کسب‌وکار و سیستم اقتصادی را تخریب^۳ کند.

شایان ذکر است که «موانع تعرفه‌ای صادرات محصولات و واردات مواد اولیه»، «مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها» و «بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به‌موقع بدهی خود به پیمانکاران» احتمالاً ناشی از تحریم‌ها و سقوط قیمت نفت شدت گرفته است که به‌واسطه کمبود منابع درآمدی دولت و شرکت‌هایش و افزایش بدهی آنها به سیستم بانکی و بخش خصوصی سبب شکل گرفتن این الگو در محیط کسب‌وکار شده است.

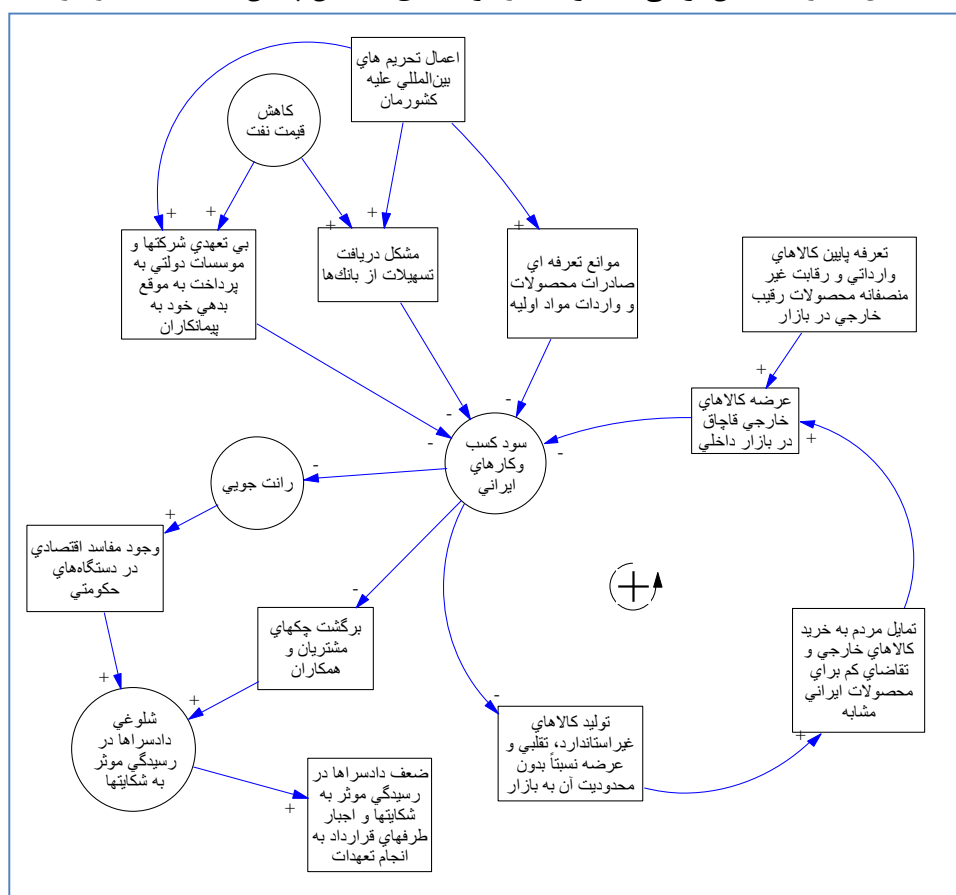
شکل ۲. ارتباط بین برخی (۹ مؤلفه) از مؤلفه‌های شاخص پایش محیط کسب‌وکار

1. System Dynamics
2. Positive Feedback Loop
3. Collapse

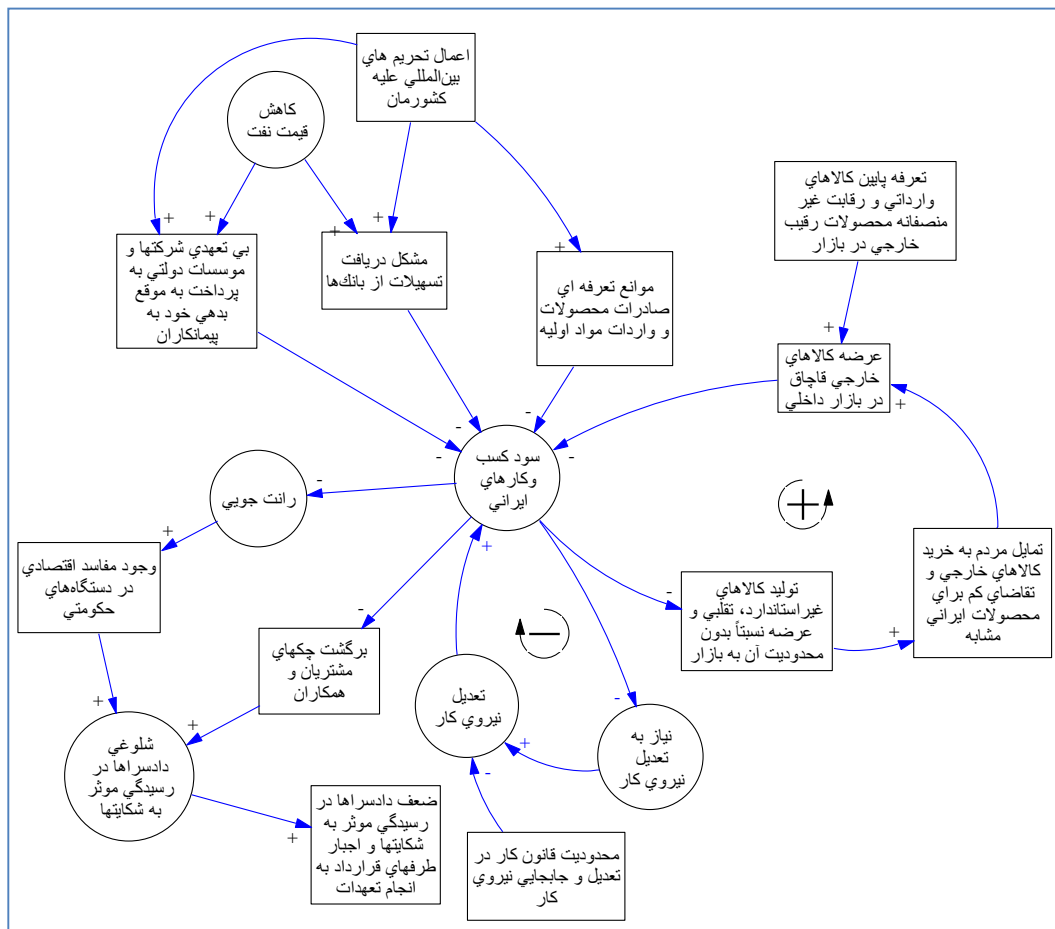
برخی از مؤلفه‌ها نیز با تأخیر بر سایر مؤلفه‌ها تأثیر می‌گذارند مانند ارتباطی که احتمالاً بین مؤلفه «برگشت چک‌های مشتریان و همکاران» و مؤلفه «ضعف دادرها در رسیدگی مؤثر به شکایات و اجبار طرف‌های قرارداد به انجام تعهدات» وجود دارد. افزایش «برگشت چک‌های مشتریان و همکاران» سبب افزایش شلوغی دادرها برای رسیدگی مؤثر به شکایات می‌شود و آن سبب می‌شود که «ضعف دادرها در رسیدگی مؤثر به شکایات و اجبار طرف‌های قرارداد به انجام تعهدات» بیشتر خودنمایی کند. همچنین با کاهش سود کسب‌وکار فعالیت رقیب (رانت‌جویی) افزایش می‌یابد که آن با تأخیر سبب افزایش «وجود مفاصد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی» می‌شود (شکل ۳).

شکل ۳. ارتباط بین برخی (۱۱ مؤلفه) از مؤلفه‌های شاخص پایش محیط کسب‌وکار

زمانی که سوددهی کسب‌وکارها تبدیل به زیان‌دهی می‌شود، آنها تلاش می‌کنند که نیروی انسانی خود را تعدیل کنند، اما اگر «محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار» اجازه این کار را به آنها ندهد این مؤلفه به‌عنوان یک مانع بیشتر خودنمایی می‌کند. در غیر این صورت تعدیل نیروی کار انجام شده و از روند کاهش سوددهی کسب‌وکارها می‌کاهد. همان‌طور که در شکل ۴ مشاهده می‌شود دوازده مؤلفه از مؤلفه‌های جدول ۴ درگیر هستند. براساس این شکل می‌توان دریافت که تعداد کمی از مؤلفه‌های جدول ۴ می‌توانند کل محیط کسب‌وکار را تحت تأثیر قرار دهند.

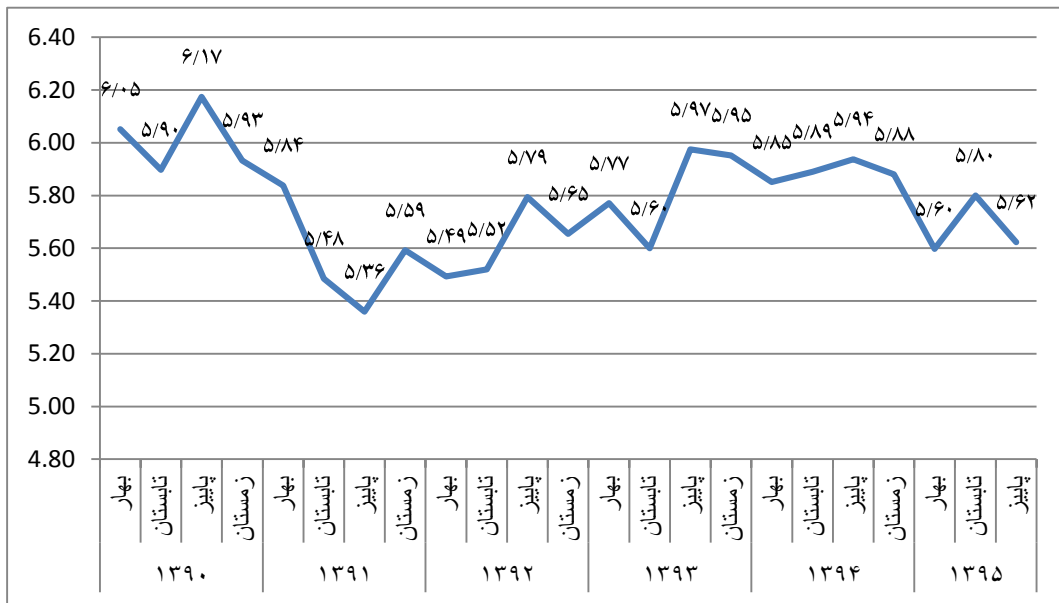
شکل ۴. ارتباط بین برخی (۱۲ مؤلفه) از مؤلفه‌های شاخص پایش محیط کسب و کار

شکل بالا همچنین نشان می‌دهد که شناخت ساختار محیط کسب و کار و شناسایی نقاط اهرمی سیستم می‌تواند به بهبود محیط کسب و کار کمک کند در حالی که فشار بر برخی از مؤلفه‌های حاشیه‌ای می‌تواند حتی به بدتر شدن شرایط محیط کسب و کار منجر شود.

براساس تفکر سیستمی به نظر می‌رسد که میانگین‌گیری از مؤلفه‌های شاخص پایش محیط کسب و کار (جدول ۴) یا میانگین‌گیری از عوامل مختلف محیط کسب و کار براساس نظریه عمومی کارآفرینی شین (جدول ۸) به دلیل روابط الکلنگی یا تأخیری که برخی از مؤلفه‌ها با هم دارند، احتمالاً شرایط محیط کسب و کار را به خوبی نشان نمی‌دهند و تنها تعداد معدودی از مؤلفه‌ها شاخص پایش بهتری از شرایط محیط کسب و کار هستند. بر این اساس «روند مؤلفه تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار» مؤلفه مهمی است که می‌تواند شاخص بهتری از شرایط محیط کسب و کار باشد (نمودار ۱۲). بر مبنای این مؤلفه، شرایط محیط کسب و کار از پاییز ۱۳۹۰ الی پاییز ۱۳۹۱ روند رو به بهبودی داشته، اما از پاییز ۱۳۹۱ تا زمستان ۱۳۹۴ روند رو به خرابی را نشان می‌دهد، اما در بهار و پاییز ۱۳۹۵ مقداری بهبود را نشان می‌دهد.

نمودار ۱۲. روند مؤلفه تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار

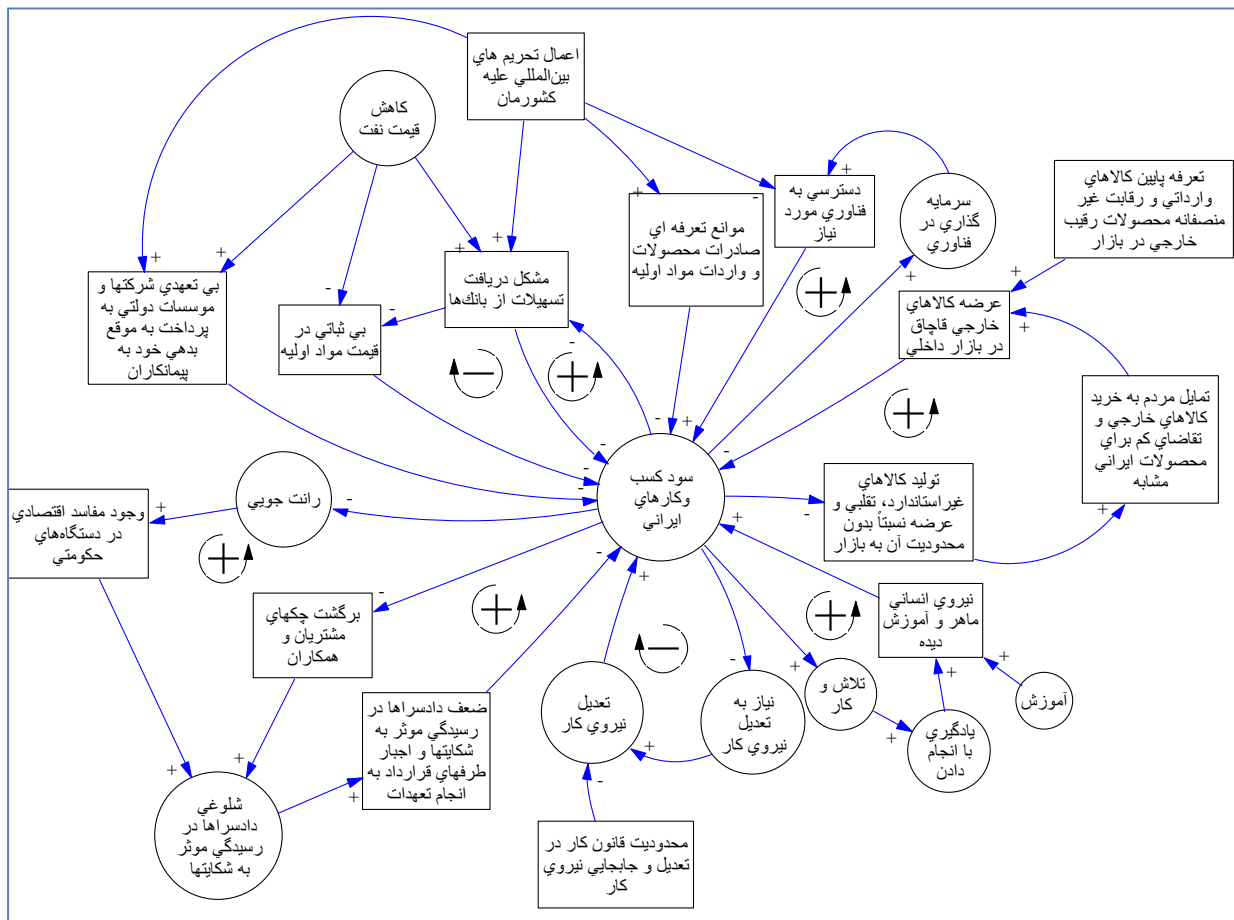

شایان ذکر است که در سیستم محیط کسب و کار حداقل شش حلقه بازخورد مثبت وجود دارد که مانند بهمن عمل کرده و حداقل دو حلقه بازخورد منفی وجود دارد که شرایط را متعادل می‌کنند. به نظر می‌رسد قدرت اثر حلقه‌های بازخورد مثبت قوی‌تر از قدرت اثر حلقه‌های بازخورد منفی باشد (شکل ۵). یکی از حلقه‌های مثبت مربوط به مؤلفه «کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده» است که به تازگی اضافه شده است. افزایش سود کسب و کارهای ایرانی سبب رونق و تلاش و کار بیشتر می‌شود که این امر سبب افزایش تعداد نیروی انسانی ماهر شده که در بازخورد افزایش بیشتر در سود کسب و کارهای ایرانی را سبب می‌شود.

یکی دیگر از حلقه‌های مثبت مربوط به مؤلفه «فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز» است که به تازگی اضافه شده است. افزایش سود کسب و کارهای ایرانی سبب سرمایه‌گذاری بیشتر در فناوری می‌شود که این امر سبب افزایش دسترسی به فناوری مورد نیاز شده که در بازخورد افزایش بیشتر در سود کسب و کارهای ایرانی را سبب می‌شود.

شکل ۵. ارتباط بین برخی (۱۵ مؤلفه) از مؤلفه‌های شاخص پایش محیط کسب و کار

پاسخ تشکل‌های اقتصادی به سؤال ویژه پاییز ۱۳۹۵

در پرسشنامه هر فصل معمولاً یک یا دو سؤال گزینه‌دار درباره مسائل روز اقتصاد ایران از تشکل‌های اقتصادی پرسیده می‌شود. در پرسشنامه پاییز ۱۳۹۵، مهمترین اولویت کاری مسئولان کشور پرسش شده بود. متن سؤال و میانگین نمره تشکل‌های مشارکت‌کننده در این مطالعه به شرح زیر است:

به نظر شما مهمترین و اساسی‌ترین موضوعی که باید در اولویت مسئولان کشور قرار گیرد کدام گزینه است؟ (حداکثر دو گزینه انتخاب کنید)

۱. زیرساخت‌های حمل‌ونقل ۲. تأمین مالی ۳. خشکسالی ۴. قاچاق
 ۵. محیط زیست ۶. مفساد اقتصادی

جدول زیر نتایج ارزیابی تشکل‌های مشارکت‌کننده را نشان می‌دهد. همانطور که در جدول مشاهده می‌شود، بیش از ۳۸ درصد از پاسخ‌دهندگان مفساد اقتصادی را به‌عنوان اولویت انتخاب کردند و ۳۳ درصد از پاسخ‌دهندگان تأمین مالی را برگزیدند. به ترتیب قاچاق (۱۰ درصد)، زیرساخت‌های حمل‌ونقل (۸/۷ درصد)، خشکسالی (۶/۴ درصد) و محیط زیست (۳/۵ درصد) بالاترین موارد بعدی منتخب هستند.

جدول ۱۰. پاسخ‌های تشکل‌های مشارکت‌کننده

عنوان	درصد
مفساد اقتصادی	۳۸/۲
تأمین مالی	۳۳/۰
قاچاق	۱۰/۱
زیرساخت‌های حمل‌ونقل	۸/۷
خشکسالی	۶/۴
محیط زیست	۳/۵

پیوست‌ها

پیوست ۱. فهرست اسامی ۲۶۸ تشکل اقتصادی مشارکت‌کننده برای تهیه گزارش پایش محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵

• تشکل‌های کشوری

۱. اتحادیه سراسری تعاونی‌های تولیدی و خدمات تولیدکنندگان و فرآورده‌های گوشتی ایران
۲. سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی ایران
۳. انجمن صنایع تولیدکنندگان سموم و دفع آفات نباتی
۴. انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان
۵. اتحادیه شرکت‌های تعاونی سواری کرایه شهری کشور
۶. انجمن شرکت‌های مهندسی و ساخت (صنایع نفت و نیرو)
۷. انجمن صنفی تولیدکنندگان و صادرکنندگان تجهیزات پزشکی
۸. سندیکای شرکت‌های ساختمانی ایران
۹. کانون طراحی مهندسی و طراحی مونتاژ ایران
۱۰. انجمن شرکت‌های پیمانکاری نفت، گاز و پتروشیمی
۱۱. انجمن صنایع و معادن سرب و روی ایران
۱۲. انجمن صادرکنندگان صنعتی معدنی و خدمات مهندسی
۱۳. انجمن شرکت‌های راهسازی ایران
۱۴. انجمن صنفی شرکت‌های بازرسی فنی و آزمایش‌های غیرمخرب ایران
۱۵. انجمن صنفی مهندسان مشاور معمار و شهرساز
۱۶. کنفدراسیون صنعت ایران
۱۷. اتحادیه حفاران غیرنفتی
۱۸. انجمن برنج ایران
۱۹. انجمن پرورش‌دهندگان قارچ خوراکی ایران
۲۰. اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان فرش دستباف ایران
۲۱. اتحادیه مرکزی فرش دستباف روستایی ایران
۲۲. انجمن صنفی کارگزاران رسمی بیمه
۲۳. انجمن صنایع و معادن گچ کشور
۲۴. سندیکای تولیدکنندگان سرنگ و سرسوزن ایران
۲۵. انجمن مدیران صنایع ایران
۲۶. انجمن صنفی تولیدکنندگان روغن زیتون و زیتون شور ایران
۲۷. انجمن صنفی کارفرمایی صنایع گلوکز و نشاسته ایران
۲۸. خانه معدن ایران
۲۹. انجمن افزودنی‌های صنایع غذایی
۳۰. اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های صنایع، معادن سرب و روی ایران
۳۱. انجمن صنایع پروفیل پی.وی.سی در و پنجره ایران
۳۲. انجمن صنفی صنایع روغنکشی ایران
۳۳. سندیکای تولیدکنندگان مجموعه و قطعات موتورسیکلت ایران
۳۴. سندیکای تولیدکنندگان مواد دارویی و شیمیایی و بسته‌بندی دارویی

۳۵. انجمن صنفی کارفرمایی آزمایشگاه‌های معتمد محیط زیست
۳۶. انجمن صنفی شرکت‌های حمل‌ونقل ریلی و خدمات وابسته ایران
۳۷. انجمن صنفی کارفرمایان صنایع فروآلیاژ
۳۸. انجمن کشتیرانی و خدمات وابسته
۳۹. کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایی نمایندگان بیمه ایران
۴۰. انجمن صاحبان اماکن فروش و عرضه فرآورده‌های نفتی سراسر کشور
۴۱. اتحادیه سراسری تعاونی‌های فرش دستباف کشور
۴۲. انجمن صنفی کارفرمایان صنایع چوب ایران
۴۳. کانون کارفرمایی انجمن‌های صنفی دفاتر مشاوره شغلی و کارایی‌های کشور
۴۴. اتحادیه شرکت‌های تعاونی مسافری کشور
۴۵. انجمن صنفی شرکت‌های خدمات بیمه‌ای بیمه ایران
۴۶. انجمن صنفی تولیدکنندگان و صادرکنندگان پارافین و مشتقات آن
۴۷. انجمن صنایع تولید لنت ترمز و کلاچ
۴۸. اتحادیه سراسری تعاونی‌های کشاورزی باغداران ایران
۴۹. شبکه انجمن‌های صنعتی و معدنی ایران
۵۰. سندیکای صنعت مخابرات ایران
۵۱. اتحادیه سراسری شرکت‌های تعاونی تکثیر و پرورش و صادرات آبزیان ایران
۵۲. خانه کشاورز ایران
۵۳. اتحادیه سراسری تعاونی‌های مصرف محلی ایران
۵۴. اتحادیه شرکت‌های تعاونی درودگران و مبلسازان ایران
۵۵. اتحادیه تعاونی‌های مصرفی کارگران ایران (امکان)
۵۶. مجمع کارآفرینان ایران
۵۷. اتحادیه تعاونی‌های مصرف فرهنگیان ایران
۵۸. اتحادیه سراسری شرکت‌های تعاونی مسکن کارکنان دولت
۵۹. انجمن سازندگان تجهیزات صنعتی ایران
۶۰. کانون سراسری انجمن‌های صنفی پرورش‌دهندگان مرغ تخمگذار ایران
۶۱. اتحادیه صادرکنندگان گیاهان دارویی و فرآورده‌های غذایی ایران
۶۲. اتحادیه مالکان کشتی ایران
۶۳. شرکت تعاونی تولیدکنندگان فرآورده‌های بهداشتی، صنعتی، آرایشی و شوینده‌ها
۶۴. انجمن صنفی تولیدکنندگان تابلوهای برق ایران (یک پرسشنامه)
۶۵. انجمن صنفی آردسازان ایران (یک پرسشنامه)
۶۶. انجمن صنفی کارفرمایی تولیدکنندگان لامپ روشنایی
۶۷. انجمن مدیران صنایع کارتن و ورق
۶۸. انجمن صنفی تولیدکنندگان لوازم صوتی و تصویری
۶۹. خانه صنعت، معدن و تجارت ایران
۷۰. انجمن ملی طیور ایران
۷۱. انجمن صنفی تولیدکنندگان رنگ و رزین ایران
۷۲. اتحادیه تعاونی‌های عشایری دامداران متحرک ایرانیان
۷۳. اتحادیه شرکت‌های تعاونی مصرف راه‌آهن
۷۴. انجمن صنفی کارخانجات صنعت ریخته‌گری ایران

۷۵. اتحادیه مرکزی شرکت‌های تعاونی کشاورزی دامداران ایران
 ۷۶. انجمن صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی ایران
 ۷۷. انجمن صنایع چینی ایران
 ۷۸. انجمن صنفی کارفرمایان نان صنعتی و ماشینی و واحدهای در حال تبدیل ایران
 ۷۹. انجمن ملی لیزینگ ایران
 ۸۰. اتحادیه صادرکنندگان زعفران
 ۸۱. انجمن صنفی کشتارگاه‌های صنعتی و صادرکنندگان طیور ایران
 ۸۲. انجمن صنفی سازندگان چراغ‌های روشنایی برقی در ایران
 ۸۳. سندیکای تولیدکنندگان خمیر مایه ایران
 ۸۴. انجمن صنایع سلولزی و بهداشتی ایران
 ۸۵. انجمن صنایع فرآورده‌های گوشتی ایران
 ۸۶. سندیکای صنایع آلومینیم ایران

اردبیل

۸۷. خانه صنعت، معدن و تجارت اردبیل
 ۸۸. انجمن شرکت‌های ساختمانی و تأسیساتی استان اردبیل
 ۸۹. اتحادیه صادرکنندگان تولیدات صنعتی استان اردبیل
 ۹۰. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی اردبیل
 ۹۱. اتاق اصناف مرکز استان اردبیل

اصفهان

۹۲. انجمن صنفی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل درجه
 ۹۳. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی اصفهان
 ۹۴. انجمن صنایع بازیافت فلز اصفهان
 ۹۵. انجمن سردخانه‌داران استان اصفهان
 ۹۶. انجمن صنفی صنایع قیر استان اصفهان
 ۹۷. انجمن شرکت‌های دانش‌بنیان اصفهان
 ۹۸. اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات کشاورزی اصفهان
 ۹۹. انجمن صنفی شرکت‌های ساختمانی تأسیساتی و راه‌سازی استان اصفهان
 ۱۰۰. انجمن صنفی کامیونداران نجف‌آباد
 ۱۰۱. کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایان استان اصفهان
 ۱۰۲. انجمن صنفی داروخانه‌داران دامپزشکی استان اصفهان
 ۱۰۳. انجمن صنفی مهندسان مشاور استان اصفهان
 ۱۰۴. انجمن صنفی برق و الکترونیک استان اصفهان
 ۱۰۵. کانون مدیران ماشین‌ساز صنایع فلزی استان اصفهان
 ۱۰۶. انجمن صنفی شرکت‌های خدمات مشاوره جنوب استان اصفهان
 ۱۰۷. انجمن صنفی شرکت‌های خدمات کشاورزی شهرستان‌های لنجان فلاورجان مبارکه
 ۱۰۸. خانه صنعت، معدن و تجارت اصفهان
 ۱۰۹. اتاق تعاون استان اصفهان

آذربایجان شرقی

۱۱۰. انجمن پیمانکاران عمرانی آذربایجان شرقی
 ۱۱۱. انجمن صنایع غذایی، دارویی و بهداشتی استان آذربایجان شرقی

۱۱۲. انجمن صنفی کارآفرینان برتر بخش صنعت استان آذربایجان شرقی
 ۱۱۳. اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان چرم استان آذربایجان شرقی
 ۱۱۴. انجمن داروخانه‌داران استان آذربایجان شرقی
 ۱۱۵. خانه صنعت، معدن و تجارت آذربایجان شرقی
 ۱۱۶. انجمن مدیران صنایع استان آذربایجان شرقی
 ۱۱۷. اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات کشاورزی استان آذربایجان شرقی

آذربایجان غربی

۱۱۸. اتاق تعاون استان آذربایجان غربی
 ۱۱۹. خانه صنعت، معدن و تجارت آذربایجان غربی
 ۱۲۰. اتاق اصناف مرکز استان آذربایجان غربی
 ۱۲۱. انجمن صنفی شرکت‌های مسافربری شمال آذربایجان غربی
 ۱۲۲. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ارومیه
 ۱۲۳. انجمن پیمانکاران عمرانی آذربایجان غربی

البرز

۱۲۴. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی البرز
 ۱۲۵. انجمن صنفی تولیدکنندگان بتن آماده و قطعات بتنی استان البرز
 ۱۲۶. انجمن صنفی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل کالای داخلی ساوجبلاغ و نظرآباد

ایلام

۱۲۷. اتاق اصناف مرکز استان ایلام
 ۱۲۸. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایلام
 ۱۲۹. خانه صنعت معدن و تجارت استان ایلام

بوشهر

۱۳۰. اتاق اصناف مرکز استان بوشهر
 ۱۳۱. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌های خدماتی تأسیساتی استان بوشهر
 ۱۳۲. خانه صنعت، معدن و تجارت استان بوشهر
 ۱۳۳. انجمن ملی خرمای استان بوشهر

تهران

۱۳۴. اتحادیه صنف دروگران و مجلسازان تهران
 ۱۳۵. انجمن صنفی فلزات ذوبی و ضایعات استان تهران
 ۱۳۶. اتحادیه نانوایان استان تهران
 ۱۳۷. انجمن صنفی پیمانکاران استان تهران
 ۱۳۸. اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان طلا، جواهر، نقره و سکه تهران
 ۱۳۹. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌های حفاری چاه‌های عمیق و نیمه‌عمیق استان تهران
 ۱۴۰. کانون کارفرمایی انجمن‌های صنفی استان تهران
 ۱۴۱. خانه صنعت، معدن و تجارت تهران
 ۱۴۲. اتحادیه شرکت‌های تعاونی کشاورزی مرغداران استان تهران

چهارمحال و بختیاری

۱۴۳. انجمن صنفی کارفرمایی دفاتر پیشخوان خدمات دولت و بخش عمومی استان چهارمحال و بختیاری
 ۱۴۴. انجمن صنفی کارفرمایی تکرشته‌ای‌های آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای استان چهارمحال و بختیاری

۱۴۵. اتاق اصناف شهرستان شهرکرد

۱۴۶. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌های خدماتی پشتیبانی و غذایی استان چهارمحال و بختیاری

۱۴۷. خانه صنعت، معدن و تجارت شهرکرد

خراسان جنوبی

۱۴۸. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌های حمل‌ونقل کالای بیرجند

۱۴۹. انجمن صنفی کارفرمایی آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای بیرجند

۱۵۰. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی بیرجند

۱۵۱. انجمن شرکت‌های ساختمانی و تأسیساتی و راهسازی خراسان جنوبی

خراسان رضوی

۱۵۲. انجمن صنفی کارخانجات آرد استان‌های خراسان

۱۵۳. انجمن صنفی کارفرمایی صنایع چوب و مبلمان و دکوراسیون داخلی خراسان رضوی

۱۵۴. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی خراسان رضوی

۱۵۵. خانه صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی

۱۵۶. کانون کارفرمایی انجمن‌های صنایع و معدن خراسان رضوی

۱۵۷. انجمن مهندسی عمران خراسان

۱۵۸. انجمن شرکت‌های ساختمانی و تأسیساتی خراسان رضوی

۱۵۹. انجمن صنفی کارفرمایان شرکت‌های حفاری و کاوش‌های زمینی خراسان رضوی

۱۶۰. انجمن صنفی کارفرمایی انبوه‌سازان مسکن و ساختمان خراسان رضوی

۱۶۱. انجمن صنفی قطعه‌سازان خراسان رضوی

خراسان شمالی

۱۶۲. انجمن کامیونداران شهرستان اسفراین

۱۶۳. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی بجنورد

۱۶۴. اتاق تعاون استان خراسان شمالی

خوزستان

۱۶۵. انجمن صنفی شرکت‌های مسافری اندیمشک

۱۶۶. انجمن صنفی کارفرمایی داروخانه‌های دامپزشکی استان خوزستان

۱۶۷. خانه صنعت، معدن و تجارت خوزستان

۱۶۸. انجمن صنفی شرکت‌های حمل‌ونقل کالای آبادان

۱۶۹. انجمن صنفی کشاورزان شهرستان شوش دانیال

۱۷۰. اتاق اصناف اهواز

زنجان

۱۷۱. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی زنجان

۱۷۲. انجمن صنفی شرکت‌های خدماتی و فنی مهندسی استان زنجان

۱۷۳. خانه صنعت، معدن و تجارت زنجان

۱۷۴. انجمن صنفی کارفرمایی دفاتر مشاوره و کارپایی‌های غیردولتی استان زنجان

سمنان

۱۷۵. خانه صنعت، معدن و تجارت سمنان

۱۷۶. انجمن صنفی کارفرمایی تولیدکنندگان شن و ماسه استان سمنان

۱۷۷. اتاق اصناف مرکز استان سمنان

۱۷۸. انجمن مدیران صنایع استان سمنان
 ۱۷۹. کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایی استان سمنان
 ۱۸۰. انجمن صنفی کارفرمایی صنایع فلزی استان سمنان
 ۱۸۱. انجمن انبوه‌سازان مسکن استان سمنان
 ۱۸۲. انجمن صنفی کارفرمایی صنایع کانی غیرفلزی استان سمنان

سیستان و بلوچستان

۱۸۳. خانه صنعت، معدن و تجارت سیستان و بلوچستان
 ۱۸۴. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی زاهدان
 ۱۸۵. اتاق اصناف سیستان و بلوچستان
 ۱۸۶. انجمن صنفی کارخانجات آردسازی استان سیستان و بلوچستان

فارس

۱۸۷. انجمن صنفی دفاتر خدمات مسافرت هوایی و جهانگردی فارس
 ۱۸۸. انجمن پیمانکاران عمرانی فارس
 ۱۸۹. انجمن صنفی مدیران کارخانه‌های سنگبری استان فارس
 ۱۹۰. اتاق تعاون استان فارس
 ۱۹۱. کانون کارفرمایان استان فارس

قزوین

۱۹۲. انجمن صنفی کارفرمایی انبوه‌سازان مسکن و ساختمان استان قزوین
 ۱۹۳. اتاق تعاون استان قزوین
 ۱۹۴. کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایی استان قزوین
 ۱۹۵. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی قزوین

قم

۱۹۶. اتحادیه صادرکنندگان فرش ایرانی استان قم
 ۱۹۷. اتاق تعاون قم استان قم
 ۱۹۸. انجمن مدیران صنایع استان قم
 ۱۹۹. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی استان قم
 ۲۰۰. انجمن صنفی نمایندگان بیمه آسیا استان قم
 ۲۰۱. انجمن صنایع تخصصی کفش ماشینی استان قم
 ۲۰۲. انجمن صنفی شرکت‌های خدماتی پشتیبانی و فنی و مهندسی استان قم
 ۲۰۳. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل داخلی کالای استان قم

کردستان

۲۰۴. خانه صنعت، معدن و تجارت کردستان
 ۲۰۵. اتاق تعاون استان کردستان
 ۲۰۶. انجمن صنفی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل کالای سنندج
 ۲۰۷. اتاق اصناف مرکز استان کردستان

کرمان

۲۰۸. اتاق تعاون استان کرمان
 ۲۰۹. انجمن صنفی صافکار و اطاقساز استان کرمان
 ۲۱۰. اتاق بازرگانی، صنایع، معدن و کشاورزی کرمان

۲۱۱. انجمن صنفی سرمایه‌گذاران مجتمع‌های خدمات رفاهی بین‌راهی استان کرمان
۲۱۲. اتاق اصناف کرمان

کرمانشاه

۲۱۳. خانه صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه
۲۱۴. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمانشاه
۲۱۵. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌ها و مؤسسات حمل کالا، ناوگان ترابری کرمانشاه
۲۱۶. کانون کارفرمایان استان کرمانشاه
۲۱۷. انجمن صنفی کارفرمایان دفاتر خدمات مسافرتی و گردشگری استان کرمانشاه
۲۱۸. اتاق اصناف کرمانشاه

کهگیلویه و بویراحمد

۲۱۹. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌های حمل‌ونقل استان کهگیلویه و بویراحمد
۲۲۰. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی یاسوج
۲۲۱. اتاق تعاون استان کهگیلویه و بویراحمد

گلستان

۲۲۲. انجمن صنفی کارفرمایی صنعت شالیکوبی‌داران استان گلستان
۲۲۳. انجمن صنفی نمایندگان بیمه آسیا استان گلستان
۲۲۴. اتاق تعاون استان گلستان
۲۲۵. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گرگان
۲۲۶. خانه صنعت، معدن و تجارت استان گلستان

گیلان

۲۲۷. انجمن صنفی شرکت‌های حمل‌ونقل جاده‌ای داخلی کالا شهرستان بندرانزلی
۲۲۸. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی گیلان
۲۲۹. انجمن صنفی شرکت‌ها و مؤسسات مسافربری شهرستان رشت و حومه
۲۳۰. اتاق اصناف مرکز استان گیلان
۲۳۱. انجمن صنفی نمایندگان بیمه آسیا- گیلان
۲۳۲. خانه صنعت، معدن و تجارت استان گیلان
۲۳۳. انجمن صنفی صنایع آرد استان‌های گیلان و زنجان

لرستان

۲۳۴. انجمن صنفی کارفرمایان شرکت‌های مسافربری بروجرد
۲۳۵. انجمن صنفی تخصصی صنایع همگن سنگبران استان لرستان
۲۳۶. خانه صنعت، معدن و تجارت لرستان
۲۳۷. انجمن صنفی آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای کوهدشت و حومه
۲۳۸. اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی لرستان
۲۳۹. کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایان استان لرستان

مازندران

۲۴۰. انجمن کارفرمایان و کارآفرینان صنایع شهرستان بابل
۲۴۱. انجمن صنفی گل و گیاه زینتی شهرستان آمل و حومه
۲۴۲. انجمن صنفی دفاتر پیشخوان دولت استان مازندران
۲۴۳. انجمن صنفی کارفرمایی انبوه‌سازان مسکن آمل

۲۴۴. انجمن صنفی دفاتر پیشخوان دولت شهرستان‌های قائمشهر، جویبار و سوادکوه
 ۲۴۵. کانون انجمن صنفی مدیران دفاتر پیشخوان دولت غرب مازندران
 ۲۴۶. خانه صنعت، معدن و تجارت مازندران
 ۲۴۷. اتاق تعاون استان مازندران

مرکزی

۲۴۸. خانه صنعت، معدن و تجارت استان مرکزی
 ۲۴۹. انجمن صنفی سنگبری‌های محلات و حومه
 ۲۵۰. انجمن پیمانکاران عمرانی استان مرکزی

هرمزگان

۲۵۱. اتاق تعاون استان هرمزگان
 ۲۵۲. خانه صنعت، معدن و تجارت هرمزگان
 ۲۵۳. اتاق اصناف مرکز استان هرمزگان
 ۲۵۴. انجمن صنفی کارفرمایی حمل‌ونقل جاده‌ای بندرعباس
 ۲۵۵. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی بندرعباس

همدان

۲۵۶. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی همدان
 ۲۵۷. انجمن صنفی کارفرمایی تولیدکنندگان تخم‌مرغ نطفه‌دار استان همدان
 ۲۵۸. انجمن صنفی کارفرمایی سنگ کوبان (سیلیس کوبان) استان همدان
 ۲۵۹. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌های مسافری همدان
 ۲۶۰. خانه صنعت، معدن و تجارت استان همدان
 ۲۶۱. انجمن پیمانکاران عمرانی استان همدان

یزد

۲۶۲. اتاق تعاون استان یزد
 ۲۶۳. کانون انجمن‌های صنفی کارفرمایی استان یزد
 ۲۶۴. انجمن صنفی کارفرمایی کارخانجات کاشی، سرامیک و چینی یزد
 ۲۶۵. انجمن صنفی کارفرمایی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل یزد و حومه
 ۲۶۶. اتاق اصناف مرکز استان یزد
 ۲۶۷. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی یزد
 ۲۶۸. خانه صنعت، معدن و تجارت یزد

پیوست ۲. پرسشنامه پایش محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۳۹۵

نظرخواهی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی - گروه مطالعات محیط کسب و کار

(نظرخواهی فصلی از تشکلهای اقتصادی سراسر کشور برای انعکاس به نمایندگان مجلس شورای اسلامی)

سؤال: طی پاییز ۱۳۹۵، هر یک از مؤلفه‌های زیر، چقدر در اداره واحدهای تولیدی عضو تشکل شما مشکل ایجاد کرده است؟ لطفاً به هر مورد از یک تا ۱۰ نمره دهید. به موردی که در اداره واحدهای تولیدی عضو تشکل شما، مشکل چندانی ایجاد نکرده، نمره یک و موردی که اداره واحدهای عضو تشکل شما را تقریباً غیرممکن کرده است، نمره ۱۰ بدهید (مشکلات حادث، نمرات بالاتر). (* دو مؤلفه جدید هستند)

نمره از ۱ تا ۱۰ (بدترین ارزیابی: ۱۰)	مشکلات متعارف تولیدکنندگان ایرانی (به ترتیب الفبا)
	اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان
	برگشت چک‌های مشتریان و همکاران
	بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به‌موقع بدهی خود به پیمانکاران
	بی‌ثباتی در قیمت مواد اولیه
	بی‌ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری
	تعرفه پایین کالاهای وارداتی و رقابت غیرمنصفانه محصولات رقیب خارجی در بازار
	تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه
	تولید کالاهای غیراستاندارد، تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار
	زیاد بودن تعطیلات رسمی
	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیررسمی
	ضعف دادرها در رسیدگی مؤثر به شکایت‌ها و اجبار طرف‌های قرارداد به انجام تعهدات
	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق
	ضعف زیرساخت‌های حمل‌ونقل
	ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به‌دست مصرف‌کننده
	عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی
	* فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز
	قیمتگذاری غیرمنطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی
	* کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده
	محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار
	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها
	موانع تعرفه‌ای صادرات محصولات و واردات مواد اولیه
	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی
	وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی
<p>به‌نظر شما مهمترین و اساسی‌ترین موضوعی که باید در اولویت مسئولان کشور قرار گیرد کدام گزینه است؟ (حداکثر دو گزینه انتخاب کنید)</p> <p>۱. زیرساخت‌های حمل‌ونقل ☐ ۲. تأمین مالی ☐ ۳. خشکسالی ☐ ۴. قاچاق ☐</p> <p>۵. محیط زیست ☐ ۶. مفاسد اقتصادی ☐</p>	

پیوست ۳. اینفوگرافی پایش محیط کسب و کار در پاییز ۱۳۹۵

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
گروه مطالعات محیط کسب و کار

پیست و پنجمین گزارش فصلی پایش محیط کسب و کار (پاییز ۱۳۹۵)

برآیند ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی از سراسر کشور از ۲۳ مولفه ملی محیط کسب و کار در ایران در پاییز ۱۳۹۵

معرفی گزارش‌های پایش محیط کسب و کار

گزارش حاضر، ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی سراسر کشور از ۲۳ مولفه ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۳۹۵ است. تعریف عملیاتی محیط کسب و کار در این گزارش، عبارتست از: «مجموعه عواملی که در اداره یا عملکرد بنگاه‌ها موثرند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند». مولفه‌های محیط کسب و کار در این گزارش طی زمستان ۸۸ تا بهار ۸۹ با روش داده بنیان از «مجموعه مشکلات اداره بنگاه‌ها» ابراز شده توسط تشکل‌های اقتصادی مادر و نیز ۳ دور اظهار نظر ۸۰ تشکل اقتصادی به روش دلفی بدست آمده‌اند. در پرسشنامه این گزارش که از پاییز ۸۹ در ۲۰ روز آخر هر فصل برای تشکل‌های اقتصادی شناخته شده در سراسر کشور ارسال می‌شود، از سویولان رسمی تشکلها خواسته می‌شود ارزیابی خود را از میزان اخلاص هر یک از مولفه‌ها در اداره واحدهای تولیدی آن تشکل در فصل مورد بررسی با اختصاص یک کمیت بین یک (بهترین ارزیابی، شرایطی که مولفه در اداره بنگاه‌های آن تشکل بی‌تاثیر بوده است) تا ده (بدترین ارزیابی، شرایطی که مولفه مورد ارزیابی باعث تعطیلی بنگاه‌های آن تشکل شده است) اعلام کنند. میانگین وزنی ارزیابی تشکلها در دوره مورد بررسی پس از اعمال وزن سهم استان متبوع تشکل و سهم بخش متبوع تشکل از تولید ناخالص داخلی، بصورت عددی بین یک تا ده اعلام شده است.

- ضعف زیرساخت‌های تامین برق
- ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل
- ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف‌کننده
- کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش‌دیده
- فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز
- تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه
- تفرقه پایین کالاهای وارداتی و رقابت غیر منصفانه محصولات رقیب خارجی بازار
- موانع تعرفه‌ای صادرات محصولات و واردات مواد اولیه
- عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی
- اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان
- محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار
- قیمت‌گذاری غیر منطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی
- تولید کالاهای غیر استاندارد تقلبی و عرضه نسبتاً بدون محدودیت آن به بازار
- زیاد بودن تعطیلات رسمی
- بی ثباتی در قیمت مواد اولیه
- بی ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری
- ضعف دادسراهای رسیدگی موثر به شکایات و تخلفات قراردادی انجام‌نشده تعهدات
- برگشت چک‌های مشتریان و همکاران
- بی‌توجهی شرکتها و موسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی خود به پیمانکاران
- نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی
- وجود مفاسد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی
- ضعف بازار سرمایه در تامین مالی و نرخ بالای تامین سرمایه از بازار غیر رسمی
- مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها

منابع و مآخذ

۱. پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط ۲۶۸ تشکل اقتصادی از سراسر کشور در فرآیند مطالعه میدانی این گزارش (اصل پرسشنامه‌های تکمیل شده در گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی محفوظ است).
۲. مرکز آمار ایران، حساب‌های ملی ایران، ۱۳۷۰-۱۳۹۰.
۳. گروه مطالعات محیط کسب‌وکار مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار ایران، سال‌های مختلف.
۴. گزارش عملکرد واحدهای قضایی کل کشور، فروردین ۱۳۹۱ و فروردین ۱۳۹۴.
5. Churchman c. Philosophical Speculations on Systems Design, center for research in management science, university of California, 1973.
6. Shane S. A General Theory of Entrepreneurship: The Individual-Opportunity Nexus. Edward Elgar Publishing, 2003.
7. Shane, S. and Venkataraman, S. The promise of entrepreneurship as a field of research. Academy of Management Review, 26(1), 2000.
8. Rodriguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2011). Is fiscal decentralization harmful for economic growth? Evidence from the OECD countries. Journal of Economic Geography, 619-643.
9. Sterman, J. D. Business Dynamics: Systems Thinking and Modeling for a Complex World. Boston: McGraw-Hill, 2000.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۵۳۷۶

عنوان گزارش: پایش محیط کسب‌وکار ایران در پاییز ۱۳۹۵ (ارزیابی ۲۶۸ تشکل اقتصادی سراسر کشور از مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعاتی محیط کسب‌وکار)

تهیه و تدوین‌کنندگان: شاهین جوادی، زهرا نعیمی

ناظر علمی: سیدامیر سیاح

اظهار نظر کنندگان: جعفر خیرخواهان، فتح‌اله تاری، رویا طباطبایی یزدی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های اقتصادی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. محیط کسب‌وکار

۲. محیط نهادی

۳. محیط اقتصادی

۴. نگرش‌سنجی

۵. تئوری عمومی کارآفرینی شین

۶. تفکر سیستمی

۷. سیستم‌های پویا

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۲/۲۵